

R.H. Schoemans |

DE VEROVERAAR

averbode

‘**B**esef je wel tegen wie je spreekt, kereltje?’

‘Ja, heer, tegen Philippus, koning van Macedonië.’

Het geroezemoes op het plein voor de koninklijke stallen verstomde. De hovelingen keken discreet een andere kant op. Alleen het wilde paard trok zich niets aan van de woede van de vorst. Het stampte en briede, wild als een orkaan. Een stalknecht hing met beide handen aan het hoofdstel om het steigerende dier in bedwang te houden. De jonge prins Alexander zette een stap achteruit. Buiten het bereik van de harde vuisten van Philippus. Hij keek zijn vader stout aan.

De koning had zijn vorstelijk gewaad afgelegd. Van ver leek hij een gewone soldaat, naakt op de korte lenden-doek na die hij slordig om zijn heupen had gebonden. Zijn door de zon getaande bovenlijf glom van het zweet. Littekens liepen kriskras over zijn brede borstkas. Elke rode streep herinnerde aan een wonde die hij had opgelopen tijdens een veldslag. Zijn zwarte baard beefde. Zijn ogen schoten vuur. Hij balde zijn vuisten:

'Weet je wat ik doe met mensen die me tegenspreken, jongen?'

'Ja, heer, u verbant hen uit uw rijk', antwoordde Alexander met vaste stem.

'Niet altijd, jongen.'

Het paard hinnikte. De hovelingen hielden hun adem in. Zij hadden de dreiging begrepen, maar de prins gaf geen krimp. Met luide, heldere stem zei hij:

'Als ze koppig zijn, heer, levert u hen over aan de beul.'

'En dan?'

'Dan worden ze gedood, heer.'

'Juist, jongen. Spreek je me nu nog tegen?'

'Ja, heer. Bucephalus is een goed paard. Ik wil dat u het mij laat houden.'

'Brutale hond! Wie denk je dat je bent?'

'Ik ben de zoon van koning Philippus, heer, de meester van Macedonië.'

Op de hoogste tak van een olijfboom kraste een kraai. Bucephalus stampte in het zand. Stofwolkjes vlogen op onder zijn hoeven. De hovelingen hielden hun adem in.

Tegenover zijn vader leek Alexander een dwerg. Een blonde knaap van twaalf, net geen kind meer. De koning grijnsde wreed:

'Jij noemt dat beest dus goed? Sinds wanneer ben jij een paardenkenner?'

Alexander keek naar het dier, alsof hij het nog eens rustig wilde bestuderen. De stalknecht had de grootste moeite om het in bedwang te houden. De bange hovelingen rilden als koortslijders. Besepte die jonge snaak dan niet dat hij zijn leven op het spel zette door de koning zo brutaal tegen te spreken?

Demaratus uit Corinthe had het paard Bucephalus gekocht om het cadeau te doen aan zijn goede vriend Philippus. In het paleis fluisterde men dat hij er wel dertien talenten voor had betaald. Dat was driemaal meer dan iemand ooit voor een paard had gegeven.

De koning brandde van ongeduld om het dure dier te bewonderen. Hij schrok toen hij oog in oog kwam te staan met Bucephalus. Hij zag een monster, zo zwart als de nacht, wild en onhandelbaar als een schepsel uit de duistere onderwereld. De koning riep boos dat ze het koppige monster maar moesten terugbrengen naar zijn vorige eigenaar.

De hovelingen mompelden dat hun vorst overschot van gelijk had. De stalknecht duwde en trok al om het monster terug naar de stal te brengen, toen Alexander riep:

'Stop! Blijf daar staan!'

De koning keek om, alsof hij door een wesp gestoken was. Wie durfde hem tegen te spreken?

Een tweede kraai streek op de olijfboom neer. Woedend staarde Philippus zijn zoon aan. De jonge prins bleef doodkalm.

'Toe nou, vader,' zei hij, 'je moet geen kenner zijn om te zien dat dit een prachtig dier is.'

Voor zijn vader kon antwoorden, wees Alexander verachtelijk naar de stalknechten en ruiters die op een veilige afstand waren blijven staan.

'Ha! Kijk naar hen!' riep hij. 'Zij weten niet hoe ze een nobel paard moeten aanpakken! Onbekwame lafaards!'

'Vlegel! Je beledigt mannen die hun hele leven met paarden omgingen! Dit kan je duur te staan komen!' brulde de koning.

De jongen bleef hem staalhard aankijken. De koning kwam onder de indruk van zijn vastberadenheid. Hij leek plots veel kalmer. Er klonk echter nog altijd bijtende spot in zijn stem toen hij zijn zoon vroeg:

'Goed, wijsneus, wil je ons dan ook even tonen dat je beter met dit paard kan omgaan dan de meest ervaren ruiters in mijn koninkrijk?'

'Ja, heer.'

De hovelingen haptten hoorbaar naar adem. De koning lachte:

'Koppige vlerk! Wat doe je als je het paard niet de baas kunt?'

'Dan betaal ik het.'

De koning proestte het uit. De hovelingen zuchtten van opluchting. Eindelijk durfden ze weer naar hun vorst te kijken. 'Hoor!' riep Philippus hen toe. 'Alexander gaat dat zwarte monster temmen! Ik schenk hem Bucephalus als hij daarin slaagt. Als het hem niet lukt, dan betaalt hij de hele aankoopsom. En daar zullen wij dan een feest mee houden! Een feest voor echte mannen!'

De prins trok zich niets aan van het gespot. Hij liep naar het paard. De stalknecht keek hulpzoekend naar de koning. Wat moest hij doen? Philippus knikte. De knecht liet het hoofdstel los. Alexander nam de halster over.

Bucephalus briede. Schuimvlokken spatten op de grond. De prins trok aan de halster. Het dier stampte in het zand. De jongen gaf een ruk. Het paard volgde hem. Alexander streelde zijn neusgaten:

'Goed zo... Braaf paard... Mooi... Jij wordt mijn paard... Het mooiste rijdier van de wereld... Braaf... Ze wilden je de wildernis injagen... Nee, nee, jij wordt mijn vriend... Braaf zo...'

Bucephalus liet hem begaan. Zijn flanken trilden, hij blies het schuim van zijn lippen. En toen bleef hij stilstaan. Alexander krabde onder zijn manen. Een hoveling riep:

'Tovenarij! Die jongen is een tovenaar! Dat heb ik nog nooit in mijn leven meegemaakt!'

Alexander glimlachte trots. Hij leidde Bucephalus naar de stallen. Het zwarte dier volgde gedwee. Philippus rende hem achterna:

'Alexander! Proficiat! Bij Zeus en alle goden! Hoe heb je dat gedaan?'

De jongen wees naar de grond:

'Kijk naar zijn schaduw.'

De koning lachte.

'Kijk! Allemaal!' riep hij naar zijn hovelingen. 'Kijk naar wat die jongen gezien heeft! Kijk naar wat niemand van

jullie heeft opgemerkt! Dat beest was bang van zijn eigen schaduw! Die snotneus hoefde hem maar met zijn gezicht naar de zon te keren om hem te kalmeren! Waarom hebben jullie daar niet aan gedacht?’

De hovelingen keken schaapachtig voor zich uit. Alexander stapte rustig voort. Philippus legde zijn behaarde arm op de smalle schouders van zijn zoon:

‘Jij bent een handig kereltje! Jou moet ik in de gaten houden!’

‘Ik probeer een waardige zoon te zijn, heer’, antwoordde de prins rustig.

De vriendelijke klap die zijn vader op zijn rug gaf, kwam zo hard aan dat hij even naar adem moest snakken. Niet erg. Het was het mooiste compliment dat hij ooit had gekregen.

Er hing oorlog in de lucht toen Alexander geboren werd op 22 juli van het jaar 356 voor Christus.

Oorlog was niets nieuws voor de koningen van Macedonië. Sinds lang waren ze bezig hun macht uit te breiden. Eerst hadden ze de machtige stamhoofden in eigen land op de knieën gedwongen.

Daarna grepen ze naar de macht in hun buurlanden. Soms met geweld. Soms vreedzaam, bijvoorbeeld door een huwelijk. Philippus was niet met Alexanders moeder Olympias getrouwd omdat hij van haar hield. Zij werd zijn vrouw omdat ze een dochter van de koning van Epirus was. Door met haar te huwen, verwierf Philippus macht in haar geboorteland...

De Griekse wereld bestond uit een wirwar van steden en staatjes, die elkaar het licht in de ogen niet gunden. Ze verkeerden allemaal in een diepe crisis. Hun invloed en rijkdom waren afgebrokkeld. Zelfs het ooit zo machtige Athene moest het hoofd buigen. Het was zo erg dat de Perzische koning zijn wil dreigde op te leggen aan alle Grieken. Hun kolonies op het Aziatische vasteland bevonden zich trouwens al stevig in Perzische handen.

Verstandige Grieken begrepen dat ze het dodelijke gevaar uit het oosten alleen konden afwenden als ze met zijn allen samenspannen tegen de Perzen. Hun welsprekendste redenaars pleitten jaar in jaar uit voor eenheid. Vruchteloos. Hun woorden verdwenen als rookpluimen in de wind.

Er was slechts één staat die het voortouw kon nemen in de strijd tegen de Perzen. Macedonië, dat bodemloos rijk was dankzij het goud en zilver uit mijnen in Thracië. Macedonië, met een koning die beschikte over een leger dat beter getraind en bewapend was dan om het even welke strijdmacht ter wereld.

De Grieken haatten echter de Macedoniërs. In hun ogen waren de machtige noorderlingen wilde barbaren. Een gevaar voor de beschaving. In 338 werden hun afkeer en angst zelfs zo groot, dat ze een verbond tegen Philippus vormden. De Macedoniërs kenden geen genade. Ze hakten de Griekse legers in de pan.

De koning toonde zich edelmoedig. De staten mochten onafhankelijk blijven. Ze moesten zich wel verenigen in een bond. Philippus kreeg de titel van Leider. Hij zou oppermachtig de Griekse legers en vloten aanvoeren als ze tegen de Perzen ten strijde trokken.

Oorlog en agressie beheersten niet alleen het openbare leven in Macedonië. Ook in het paleis van Philippus hing een vijandige sfeer. Olympias was een harde, koppige vrouw. Zij beoefende een godsdienst die slangen vereerde. In haar vertrekken kropen de reptielen rond als huisdieren. Elk jaar leidde ze een feest ter ere van de god Dionysios, waarbij duizenden slangen werden uitgedeeld aan de deelnemers. Vrouwen stapten rond de tempel van de godheid, van top tot teen behangen met kronkelende slangenlijven.

Alexander was de eerstgeborene, maar Olympias wist dat hij er daarom nog niet zeker van kon zijn dat hij zijn vader zou opvolgen. Philippus kon een andere opvolger aan-

duiden als hij dat wenste. Er dreigde altijd gevaar dat een hoofdman uit een van de provincies na Philippus' dood naar de macht greep. Er waren genoeg machtige kandidaten om de jonge prins van de troon te stoten als de tijd er rijp voor was.

Daarom wilde Olympias dat Alexander goed voorbereid was op zijn toekomstige rol. Als er om de troon gevochten zou worden, moest hij de eerste en de beste van allen zijn. Ze streed als een leeuw voor zijn rechten. Alexander kreeg de beste leermeesters. Het hof trok de grootste filosofen aan, zoals Aristoteles. Hij gaf de jongen les in filosofie en staatkunde.

Een andere vriend van de familie, Leonidas, kreeg de opdracht de prins te onderwijzen in de kunst van het oorlog voeren.

De meesters pakten de prins keihard aan. Elke dag moest hij studeren. De grote werken uit de Griekse letterkunde grifte hij in zijn geheugen. Hij vergat ze nooit meer. Zijn leven lang kon hij vlot de teksten opzeggen die hij in zijn jeugd had geleerd. De Ilias, het epische werk van de blinde dichter Homeros, was zijn lievelingsboek.

Leonidas liet maar een beperkt aantal uur studie per dag toe. De rest van de tijd moest de kroonprins keihard oefenen als een gewone soldaat.

'Een nachtelijke mars bereidt hem voor op het ontbijt. Een bescheiden ontbijt wekt zijn eetlust op voor het middageten', zei zijn leermeester.

Leonidas ontstak in woede toen hij hoorde dat Olympias haar zoon snoep had gestuurd. Hij gaf zijn bedienden opdracht alle kasten te doorzoeken. Ze gooiden alle zoetigheden weg. Een krijgsman moest sober leven. Al was hij van koninklijken bloede en voorbestemd om te heersen over het rijkste land in de Griekse wereld.

Alexanders opleiding tot krijgsman was zelfs harder dan die van gewone soldaten. Omdat hij ooit de Leider zou worden van de Griekse en Macedonische legers moest hij in alles de beste zijn. Een voorbeeld voor zijn onderdanen.

De kern van Philippus' leger bestond uit Gezellen te paard. Zij waren de ridders die als eersten de aanval inzetten, maar ook als laatsten de verslagen vijand achtervolgden en afmaakten, terwijl de rest van de troepen al aan het plunderen sloeg. Alexander werd opgeleid als ridder.

Hij leerde galopperen zonder stijgbeugels of zadel. Hij leerde hoe hij met in de ene hand een zwaard en in de andere een lans de vijand te lijf moest gaan. Hij leerde hoe hij slagen en houwen van tegenstanders kon ontwijken, zijn lichaam oppervlakkig beschermd met een licht harnas van leren lappen, al dan niet met ijzeren knoppen versterkt. Hij leerde dat hij niet alleen voor zichzelf moest zorgen, maar in het heetst van de strijd ook nog de rest van het leger in het oog moest houden.

De prins kreeg ook de opleiding van de Gezellen te voet.

Zodra de ridders chargeerden, zetten de infanteristen zich in beweging. Ze stapten op in falanxen, gesloten groepen, zestien man breed en zestien man diep, een vierkant van lijven, die als één lichaam bewogen. De Macedonische falanx was een gevreesde en onoverwinnelijke krijgsmachine.

De Gezellen te voet vochten met zwaarden en messen, maar hun belangrijkste wapen was de sarissa, een lans die tot zes meter lang kon zijn. Ze werd gemaakt van kornoeljehout dat speciaal voor dat doel werd gekweekt. Aan het ene uiteinde van de sarissa zat een dertig centimeter lang ijzeren mes, aan de andere kant een ijzeren punt waarmee de lans in de grond kon worden vastgezet. Zo vormden de vooruitgestoken sarissa's een muur van staal, waar geen aanvaller door kon breken.

Als ze oprukten gingen de Gezellen zo dicht bij elkaar staan dat de lanspunten voor de falanx uitstaken. Ze hieven hun strijdkreet 'Alalalai' aan, hun voeten stampten op de grond en de formatie zette zich in beweging.

Slechts een paar vijanden slaagden er ooit in die menselijke machine nog te doen stoppen. Als ze zelf werden aangevallen, veranderden de Gezellen te voet hun falanx in een metalen egel waar langs alle kanten lanspunten uitstaken. Zelfs de dapperste ruiters stortten zich in het verderf als ze zich op die egel durfden te werpen.

Alexander hardde zijn lichaam tijdens lange marsen. Hij liep op open sandalen, met ijzeren beschermplaten rond zijn benen en leren lappen rond zijn middel en schouders. Aan een riem hing zijn zwaard. Op zijn linkerarm was een klein schild vastgemaakt. Rechts torste hij de zware sarissa. Een ijzeren helm drukte op zijn hoofd. Urenlang moest hij zo lopen, zonder te eten of te drinken, in verzengende hitte en in bijtende kou. Hij moest harder en sneller worden dan elke andere soldaat.

De prins leerde ook boogschieten, want in het leger van Philippus dienden schutters uit Kreta, die de vijand van op grote afstand bestookten. Soldaten uit Rhodos onder-

wezen hem in het slingeren van stenen. Slingeraars konden hun tegenstanders van op tientallen meters met één gooi doden of verwonden.

Ingenieurs van Philippus toonden hem hoe hij een vesting moest belegeren. Met grote katapulten schoten ze zware pijlen naar de verdedigers op de muren van vijandige steden. Ze bouwden rollende torens om de wallen te bestormen. Als dat niet hielp, groeven ze tunnels onder de stadswallen. De gangen werden gestut met balken. Als ze diep genoeg hadden gegraven, vulden ze de onderaardse pijpen met bussels hout die ze in brand staken. De steunbalken brandden mee op, de gang stortte in. En de wal kwam naar beneden, in een wolk van stof en puin.

Alexander leerde het allemaal. Vechten. Leiden. Lezen. Rekenen. En muziek maken.

‘Wat voor belang heeft het op welke snaar ik tokkel?’ vroeg hij aan zijn muziekleraar.

‘Voor een koning heeft dat inderdaad geen enkel belang’, lachte de man. ‘Wel voor een muzikant.’

De jonge prins greep de lier opnieuw vast en probeerde voortaan de juiste snaren aan te slaan. Hij hield niet van de ernstige Griekse muziek. Volkse deuntjes lagen hem beter. De wilde muziek van de herders en bergboeren. De opzweepende liederen van de soldaten en de jagers.

Zijn strenge leraren hadden er geen bezwaar tegen dat hij met zijn vrienden op jacht ging. Dat was een goede manier om zich te oefenen in vaardigheden die hij later nodig zou hebben, wanneer hij aan het hoofd van zijn leger ten strijde trok.

Hij maakte jacht op vogels en vossen. Toen hij er oud genoeg voor was, verdween hij met zijn vrienden in de wildernis waar zich beren, everzwijnen en machtige leeuwen schuilhielden. Hij zou zijn leven lang een jager blijven.

In 337 maakte Philippus bekend dat hij wilde trouwen met een jonge edelvrouw. Ze heette Euridyce en zou zijn

zevende vrouw worden. Olympias maakte bezwaar tegen het huwelijk. De vijf andere vrouwen van haar man beschouwde ze niet als rivalen. Deze was anders. Philippus trouwde met haar uit liefde. Olympias was bang dat de jonge schoonheid haar plaats zou innemen. Ze vreesde vooral dat een zoon van Euridyce ooit haar Alexander van de troon zou kunnen stoten. Ze schopte een rel.

De ruzie werd zo hevig dat Philippus haar met de dood bedreigde. Alexander maakte met getrokken zwaard een einde aan de strijd. Olympias vluchtte naar Epirus. Hij volgde zijn moeder. Zijn vader trouwde toch met de jonge vrouw. Olympias bleef bij haar familie mokken. Alexander keerde terug naar huis.

Een jaar later werd opnieuw een bruiloft gevierd in het paleis. De bruid was een dochter van Olympias en Philippus. De bruidegom heette Alexander van Epirus. Hij was een oom van Olympias.

Het was een politiek huwelijk, maar het werd toch uitbundig gevierd. Gasten kwamen van overal. In en rond het paleis verdrongen zich vertegenwoordigers van de volkeren uit de Balkan in het noorden, Thracië in het oosten, de Griekse staten in het zuiden.

Ze wachtten op de feestspelen waar Philippus hen op zou vergasten. Wijn vloede in overvloed. Manden vol eten werden aangedragen. Vol opwinding spraken de gasten over de acteurs die uit het verre Athene waren gekomen om toneel te spelen en gedichten te declameren. En dat was nog maar het begin. Want na de kunst zou er aan sport gedaan worden. Uit alle landen waar Philippus aan de macht was, waren atleten uitgenodigd om hun krachten met elkaar te meten. De winnaars zouden met roem en goud naar huis terugkeren.

Het spektakel begon met een processie. Beelden van de twaalf belangrijkste Griekse goden werden naar de arena gedragen. Het publiek hield zijn adem in. Na de beelden kwam de koning.

Philippus had zijn lijfwachten weggestuurd. Hij wist dat

hij daarmee een risico nam. Overal loerden verraders en moordenaars, maar de Griekse wet schreef voor dat een vorst zich tijdens een processie niet met gewapende mannen mocht omringen. Alleen een dwingeland deed dat. En daar hielden de Grieken niet van.

De enigen die de koning vergezelden waren zijn zoon Alexander en zijn nieuwe schoonzoon, Alexander van Epirus.

Philippus sloeg zijn mantel om zijn bovenlijf, verminkt in talloze veldslagen. Ooit had men hem geprezen om zijn lichamelijke schoonheid. Nu was hij oud en lelijk, met een wilde zwarte baard en één dood oog. Hij gaf zijn begeleiders een teken. Ze liepen de donkere gang in, op weg naar het stadion. Voor hen blonk het daglicht.

Ze merkten niet dat een verrader zich in de schaduwen verborgen hield. Hij deed een stap naar voren. De drie mannen waren totaal verrast. De moordenaar sloeg toe met een korte Keltische dolk. Hij doorboorde het hart van de vorst. Philippus was op slag dood.

Alexander was twintig jaar. Hij volgde zijn vader op als koning van Macedonië en Leider van de Griekse staten. Rivalen hielden hem van nabij in de gaten. Zij zouden elke zwakheid aangrijpen om hem van de troon te stoten. Daarom aarzelde hij geen ogenblik. Hij liet de moordenaar van zijn vader genadeloos opjagen en terechtstellen. Zijn getrouwen vermoordden iedereen die zijn aanspraak op de troon kon betwisten. Zelfs de baby van Euridyce liet hij niet in leven. En dat was nog maar het begin van het bloedbad. Stammen op de Balkan maakten van de verwarring gebruik om in opstand te komen. Alexander sloeg de rebellie neer. Zijn vijanden vluchtten over de Donau. Ze voelden zich veilig omdat de Macedoniërs geen boten hadden om hen te achtervolgen. Alexander liet de huiden waarvan de leger-tenten waren gemaakt met hooi vullen. Zo kreeg hij vlotten waarmee zijn soldaten de stroom overstaken. Hun verraste tegenstrevers werden neergemaaid. Roddelaars verspreidden intussen in de Griekse stad Thebe het gerucht dat Alexander aan de Donau gesneuveld was.

De stedelingen kwamen in opstand. De jonge koning dreef zijn leger naar het zuiden en hakte de Thebanen in de pan. Hij schonk hun stad aan zijn soldaten om ze leeg te plunderen.

Het nieuws van de terreur in Thebe liep als een vuurtje door het rijk. Geen stad, geen volk, geen generaal durfde nog aan een opstand te denken. Iedereen beefde van angst voor de woede van hun jonge koning.

Alexander keek intussen al de andere kant uit. Philippus had de Grieken verenigd om de gehate Perzen in Klein-Azië aan te vallen. Zijn leger stond klaar voor de veldtocht toen hij vermoord werd. Alexander besloot het werk van zijn vader af te maken. In 334 gaf hij zijn trouwe paard Bucephalus de sporen. Aan het hoofd van zijn troepen reed hij naar de Dardanellen. Die zeestraat vormde de grens tussen Thracië, waar Alexander heerste, en het rijk van de Perzen. Hun koning heette Darius, die zich de Grote Koning en Koning der Koningen noemde.

Darius III bezat een koninkrijk dat zich uitstreckte over duizenden kilometers. Van Egypte tot Indië, van de Kaukasus tot de Indische Oceaan. De Grote Koning oefende gezag uit over vele honderden volkeren, die hem allen belasting betaalden.

In zijn schatkamers lagen dan ook miljoenen kilo's goud en zilver. Hij kon honderdduizenden strijders mobiliseren. Niemand beschikte over meer voetvolk of had snellere ruiters. Niemand bezat wapens die zoveel terreur zaaiden in de harten van zijn tegenstrevers.

Darius' soldaten stormden op de vijand af met strijdwagens die op beide wielen lange messen deden rondtollen. Wie in de buurt kwam, werd aan stukken gehakt.

Anderen vielen aan met strijdolifanten, speciaal getrainde kolossen die soldaten te voet vertrappelden en paarden zodanig in paniek brachten dat ze hun ruiters afwierpen en op hol sloegen. De olifanten droegen torens op hun rug, met daarin boogschutters die van op grote afstand hun tegenstrevers konden doden.

Niet alleen te land was Darius de sterkste. Ook te water kon niemand wedijveren met zijn oorlogsvloot die de zeeën tussen Griekenland en Klein-Azië beheerste.

Hij was de machtigste en rijkste man op aarde. Dat was de vorst tegen wie de jonge Alexander ten strijde trok.

Darius kon alleen misprijzen opbrengen voor het schamele legertje dat de nieuwe Macedonische koning tegen hem inzette. Wat kon hem die melkmuil schelen? Wat konden hem zesduizend ruiters deren? Waarom zou hij zich zorgen maken over een povere veertigduizend infanteristen, zelfs als die uitgerust waren met hun legendarische lange stootlansen?

De Grote Koning dacht er niet eens aan bijkomende soldaten op te roepen voor de strijd. Zijn leger in Klein-Azië was sterk genoeg om de Griekse sukkels een lesje te leren.

Zijn generaals waren zelfs zo overtuigd van hun overmacht dat ze Alexander ongehinderd de Dardanellen lieten oversteken. De jonge koning wist dat de overtocht gevaarlijk was. Niet de zee vreesde hij, wel de driehonderd oorlogsbodems die de Perzen hadden kunnen inzetten. Hij beschikte slechts over honderd tachtig schepen. Tot zijn grote vreugde liet de vijand zich niet zien...

Eenmaal aan land dreigde nieuw gevaar. Alexander was vertrokken met voorraden voor slechts dertig dagen. De helft daarvan was al op. Binnen twee weken moest hij zijn vijanden verslaan en hun voorraadschuren plunderen om aan voedsel te raken. Lukte dat niet, dan zouden zijn mannen honger lijden.

Eén Perzische generaal had begrepen dat dit het zwakke punt van de Macedoniër was. Hij heette Memnon en was van Griekse afkomst. Zijn soldaten waren ook Grieken, die als huurlingen in het leger van Darius dienden.

Memnon stelde voor de oogst op het veld en alle andere voorraden in brand te steken. Alexander zou een verwoest land betreden en honger zou hem weer naar huis drijven. De Perzische generaals wantrouwden Memnon. Konden ze een Griek vertrouwen? Hoe konden ze er zeker van zijn dat

hij hen niet wilde verraden? Stelde hij daarom voor hun kostbare bezittingen te vernietigen?

Ze wezen zijn voorstel af. Memnon mocht niet twijfelen aan hun macht. Zij waren heus wel sterk genoeg om die verwaande snotjongen uit Macedonië over de kling te jagen!

'De beste manier om Alexander te verslaan, is niet tegen hem te vechten', pleitte Memnon. 'Ontwijk hem. Laat hem lopen. Honger hem uit.'

'Wij zijn geen lafaards. We vechten!' beten de Perzen hem toe.

Memnon vertelde hen wat zijn spionnen wisten over de jonge koning. Hoe hard, snel en meedogenloos hij was. Hoe perfect zijn leger getraind was. De Perzen stuurden hem wandelen.

'We horen dat jij ook een Griek bent!' riepen ze. 'Jullie Grieken denken dat jullie beter zijn dan andere mensen. Wacht maar. We zullen die jonge snaak wel op andere gedachten brengen. Als hij nog leeft nadat we hem zijn eerste lesje hebben geleerd!'

Alexander stond intussen al in het legendarische Troje. Met tranen in zijn ogen doolde hij door de stad waar de helden uit zijn lievelingsboek, de Ilias, hadden gevochten. Achilles, de held van dat verhaal, was zijn grote voorbeeld. Sterker nog, hij was er zeker van dat hij afstamde van deze figuur die bijna een godheid was!

Bij het betreden van de stad liet Alexander zich een gouden kroon op het hoofd zetten. Aan het hoofd van een processie stapte hij naar de tempel. Daar kleedde hij zich uit, zalfde zijn lichaam met de fijnste olie en schreed naakt met zijn trouwste Gezellen naar de altaren. Hij bracht rijke offers aan de goden en smeekte hen over zijn troepen te waken.

Daarna ging hij op zoek naar de vijand. Hij werd op zijn wenken bediend. De Perzen en de Griekse huurlingen van Memnon wachtten hem op.

Ze stonden aan de rivier de Granicus. Het was een angst-aanjagend gezicht. De Perzen hadden positie gekozen op de hoge zuidelijke oever. Ze hadden meer boogschutters,

meer voetvolk, meer ruiters dan Alexander. Om hen aan te vallen moesten de Griekse troepen eerst door het snelstromende bruine water van de rivier waden. Het leek een onmogelijke opgave.

Zijn oudere raadgevers stelden Alexander voor te wachten met de aanval. Ze wilden eerst een studie maken van de sterke en zwakke punten van hun tegenstanders. Daarna konden ze rustig een plan uitwerken. En daarna...

Alexander sloeg hun raad in de wind. Hij kende het zwakste punt van de Perzische leiders al. Zij rekenden erop dat hij niet meteen zou aanvallen. Zij dachten dat ze nog tijd hadden. Hij gunde hen die pauze niet.

Bliksemsnel vuurde hij zijn bevelen af. Met zijn Macedonische ruiters stormde hij door de rivier, recht op de Perzische cavalerie af. Links van hem zette zijn generaal Parmenion eveneens de aanval in. De ruiters moesten een gat slaan in de vijandelijke linies. Als Alexanders voetvolk daar door kon breken, waren de Perzen hopeloos verslagen.

De aarde daverde onder de hoeven van de paarden. Het water in de rivier kolkte. De twee legers botsten op elkaar. Met speren en zwaarden hakten de ruiters op elkaar in.

In het midden van het geweld konden vriend én vijand Alexander herkennen aan de witte veren in de wapperende pluim op zijn helm. Ze werkten als magneten.

Van alle kanten stormden Perzische edelen op hem af. Zij wilden de jonge koning doden. Zij wilden de grootste eer.

Alexander viel op generaal Mithridates aan. In volle galop stootte hij hem zijn speer in het gezicht. De generaal plofte op de grond. Een tweede generaal, Rhoesaces, haalde uit met zijn kromzwaard en sloeg naar Alexander. De klap was zo hevig dat er een stuk uit Alexanders helm sprong. De koning stootte met zijn speer, de generaal viel van zijn paard. Alexander doorboorde het pantser van zijn tegenstander. Rhoesaces was dood.

De koning merkte niet dat generaal Spithridates hem in de rug aanviel. De Perzische bevelhebber had zijn zwaard al geheven voor de fatale slag, toen Alexanders lijfwacht Clitus

met één houw zijn arm met het zwaard afhakte.
Zo sloegen de Macedoniërs het centrum van het Perzische leger uit elkaar. De vijand sloeg op de vlucht.
Alexander beval zijn mannen de Griekse huurlingen aan te vallen. Ze richtten een bloedbad aan. Slechts tweeduizend Grieken brachten het er levend af.
Alexander stuurde hen in ketens naar Macedonië. Daar werden de ongelukkigen als slaven verkocht. Ze vormden een afschrikwekkend voorbeeld voor hun landgenoten die er nog aan dachten dienst te nemen bij de Koning der Koningen...

De weg naar Gordium was lang en moeilijk geweest. Na de zege aan de Granicus was Alexanders leger als een wervelstorm naar het zuiden geraasd. De ene stad na de andere viel in zijn handen. Het rijke Efese had zich zonder slag of stoot aan hem onderworpen. Alexander haastte zich naar de plaats waar de grote tempel van de godin Artemis had gestaan. Dat heiligdom was op de dag van zijn geboorte afgebrand, wat alleen maar een teken van de goden kon zijn. De machtige havenstad Milete had even weerstand geboden, hopen op steun van de Perzische vloot. Hij had de stad veroverd. Het was een ramp voor de vijandelijke zee-lui. Ze waren het steunpunt kwijt waar ze voor elke reis drinkwater en voedsel kwamen inslaan. Halicarnassus had meer weerstand geboden. De stad leek een niet in te nemen vesting toen Alexander erop neerkeek van op de heuvels in het noorden. Ze was gebouwd op een landtong in zee, omringd door een gigantische wal. Zelfs als hij die doorboorde, moest hij nog door een tweede, binnenste verdedigingswal breken. Een werk

voor reuzen. Of voor zijn ingenieurs. Hun mannen en machines sloegen bressen in de buitenste muur.

De verdedigers van de binnenste citadel hielden echter stand. Hun aanvoerder was de huurling Memnon, die zijn Perzische meester trouw was gebleven na de nederlaag aan de Granicus.

Alexander deed geen moeite om hem te verjagen. Hij grendelde de vesting potdicht af aan de landzijde. Memnon mocht eeuwig blijven zitten. Of over zee vertrekken. Het kon Alexander niet schelen.

Hij was er ook gerust in dat de bewoners van de veroverde gebieden hem niet in de rug zouden aanvallen. Integendeel, ze steunden hem omdat hij zich wijs en grootmoedig had gedragen. De burgers van de bevrijde Griekse steden mochten zichzelf weer besturen, zoals het in een democratie paste. Alle Griekse tempels en goden werden in ere hersteld. De Perzische dwingelanden waren verdreven of gevangen genomen en als slaven naar Macedonië gestuurd.

Alexander was ook zo slim geen nieuwe belastingen in te voeren. Hij legde zijn onderdanen dezelfde heffingen op als koning Darius. Niet meer, niet minder. De mensen hadden erger verwacht. Dus betaalden ze zonder morren, zeker toen ze ontdekten dat de jonge koning hun oude rechten en tradities beschermde.

Het Macedonische leger verliet de kuststreek en trok het binnenland in. Een bijtend koude oostenwind deed het land verstijven. Sneeuw bedekte de bergwegen. Verder reizen werd een onmogelijke opgave. Zo kwam het dat Alexander besloot te overwinteren in Gordium, de hoofdstad van Frygië.

Hij had de stad niet toevallig uitgekozen. Een van haar grote vorsten was koning Midas. Hij was heer van de Frygiërs geweest, toen dat volk nog in Macedonië woonde. Vierhonderd jaar voor de geboorte van Alexander hadden zij er het vruchtbare land bewerkt. Zij hadden ook grote schatten uit de mijnen gehaald. Hun vorst was zo

rijk geworden, dat een legende beweerde dat alles wat hij aanraakte veranderde in zuiver goud...

Alexander wachtte op versterkingen uit Macedonië. De rekruten konden niet over zee komen, want daar heerste de Perzische vloot. Zij werd geleid door de huurling Memnon, die de strijd nog altijd niet opgaf, ondanks zijn nederlagen bij de Granicus en in Halicarnassus. De jonge soldaten moesten over land trekken, een tocht van bijna duizend kilometer.

Het werd lente. De versterking was nog altijd niet aangekomen. Pas in mei kwamen de mannen opdagen. Ze waren uitgeput. In Alexanders leger was de stemming verzuurd. De manschappen hadden te lang moeten stilzitten. Ze verveelden zich. De soldaten waren lusteloos en knorrig. Ze vroegen zich af wat hun leider van plan was. Ze vroegen zich zelfs af of het voor hen nog wel de moeite loonde hem verder te volgen... Er dreigde muiterij, er werd openlijk gepraat over deserteren.

De koning maakte in één klap een einde aan het gemor. Hij liet verzamelen blazen en kondigde aan dat hij binnen enkele dagen voor een nieuwe veldtocht zou vertrekken. De soldaten juichten. Eindelijk mochten ze weer vechten! En vooral: eindelijk kregen ze weer een kans op rijke oorlogsbuit!

De hogepriester van Gordium bekeek Alexander met oogjes die blonken van stoute sluwheid. De koning deed alsof hij de brutaliteit niet zag. De priester rukte een doek weg. Met een spottende klank in zijn stem zei hij:

'Dit, almachtige heer, is de knoop van koning Gordias. Duizenden probeerden hem te ontwarren. Niemand slaagde er ooit in. Zo slim en handig was onze vorst.'

Alexander deed een stap dichterbij. Hij gunde de schitterend versierde praalwagen nauwelijks een blik. Het enige dat hem interesseerde was hoe het juk aan de disselboom was gebonden.

Zijn ogen flitsten langs de touwen. Ze waren uit de soepele

bast van kornoeljebomen gedraaid, dezelfde bomen die het harde hout leverden voor de gevreesde sarissa's van zijn soldaten. Hij zocht het begin of het einde van het touw. Een losse vezel die hij kon vastgrijpen om het kluwen te ontwarren. Er was geen spoor van te vinden.

Hij glimlachte goedkeurend. De priester had niet overdreven. De oude koning Gordias was een handige bliksem geweest. Hij had een knoop gelegd zonder uiteinden...

De hogepriester had zijn blik gevolgd. Hij las de teleurstelling in de ogen van de jonge vorst. Met zijn hoofd hooghartig geheven kwam hij dichterbij Alexander staan. Hij kuchte en fluisterde triomfantelijk:

'U merkt het, almachtige heer, geen mens kan deze knoop ontwarren.'

Alexander keek hem verstoord aan. De hogepriester deed zelfs geen moeite meer om een spottend glimlachje te onderdrukken terwijl hij zei, luid genoeg opdat iedereen in de tempel hem zou horen:

'De knoop van Gordium heeft een magische kracht. Alleen de beste en sterkste kan hem losmaken. Want wie hem ontwart, zal heersen over Azië.'

De uitdrukking op Alexanders gezicht veranderde plots. Dit was geen spel meer, maar bloedige ernst. Hij wilde heerser van Azië worden, even machtig als Darius. Nog machtiger, als het kon. En als de legende eiste dat hij daarvoor de gordiaanse knoop moest ontwarren, dan zou dat ook gebeuren. Er bleef hem geen keuze meer. De knoop moest los. Hoe? Hij zou er wel iets op vinden. Wanneer? Plots flikkerden er lichtjes in zijn ogen. Hij wist wanneer hij de knoop zou losmaken...

De dag voor zijn vertrek stuurde Alexander herauten rond om aan te kondigen dat hij nog een laatste bezoek aan de tempel wilde brengen. Hij zou de knoop ontwarren, zoals het de toekomstige heerser over Azië betaamde.

De hogepriester keek nog stouter en spottender naar de jonge koning.

‘Niemand kan de heilige knoop ontwarren’, zegden zijn ogen.

Alexander liet zijn vingers langs de kornoeljetouwen glijden. Het kluwen voelde glad aan, glanzend gepolijst door de duizenden handen die er vóór hem over gegleden waren. De knoop was beenhard, bijna versteend in de loop van de vele jaren sinds koning Gordias zijn kunstwerk had gemaakt.

Alexander ging rechtop staan. Hij keek naar de gezichten van de nieuwsgierigen rond hem. Zijn generaals. Zijn gezellen. De priesters. Hij zag wat ze dachten: dat ook hij zou moeten toegeven dat deze knoop niet te ontwarren was.

Hij ging een stap achteruit en trok zijn zwaard. Een machtige houw trof het kluwen. Het klonk alsof een bijl zich in een boomstam vastbeet. Stof en stukjes vezel vlogen in het rond. De knoop barstte open. De koning liet zijn zwaard weer in de schede glijden. Met beide handen greep hij de uiteinden van het touw vast en trok de knoop los.

De hogepriester had een kreet van verbazing geslaakt. De brutale glans uit zijn blik was verdwenen. Alexander keek hem spottend aan en zei:

‘Wie de gordiaanse knoop ontwart, wordt heer van Azië. Is het zo?’

‘Zo is het, almachtige heer’, antwoordde de priester met schorre stem.

De soldaten juichten. Zelfs de laatste twijfelaars waren er nu zeker van dat ze dankzij Alexander onoverwinnelijk waren. En hun ontzag werd nog groter toen die avond een hevig onweer losbarstte. Bliksemflitsen deden de donkere hemel splijten. Donder rolde over de vlakte. Niemand moest aan de Griekse troepen uitleggen wat dat betekende.

Bliksem en donder waren tekens van Zeus, de machtigste van alle goden. Hij keurde de manier goed waarop Alexander de knoop had losgemaakt. Meer zelfs, hij maakte met

geweld duidelijk dat de dappere koning zijn uitverkorene was. Misschien stamde Alexander wel van hem af. Dit was een leider die de soldaten moesten volgen, al voerde hij hen naar het einde van de wereld...

Darius III, Koning der Koningen, heerser over het grootste rijk van de wereld, voelde rillingen over zijn rug lopen. Niet van de koude, want zelfs tussen de dikke muren van zijn paleis in Soesa was het in de zomer nooit echt fris.

De koning beefde omdat hij het ene rampzalige bericht na het andere ontving. Alexander had zijn legers in Klein-Azië verslagen. Zijn vloot zwalpte zonder bevelhebber rond omdat haar admiraal, de huurling Memnon, door ziekte was geveld. Alexander had Gordium verlaten en was op weg naar het zuidwesten. Alexander had de Perzen verschalkt en was de onneembare bergpas van de Cilicische Poorten overgestoken. Alexander was in Tarsus. De Koning der Koningen begreep wat dat betekende.

'Alexander is op weg naar Babylon,' riep Darius, 'wij moeten hem stoppen. Nu. Roep alle soldaten op.'

Zijn smalle gezicht leek nog scherper en venijniger dan anders. Eén generaal negeerde zijn woede. Hij heette Charidemus en kwam uit Athene. Hij voerde het bevel over dertigduizend Griekse huurlingen.

'Geef me nog zeventigduizend man en ik versla Alexander', zei hij. 'Het is niet nodig het hele leger in te zetten.'

Darius greep hem vast bij zijn gordel en gaf hem aan een lijfwacht. Dat was zijn manier om een doodsvonnis uit te spreken. Charidemus werd terechtgesteld. Darius zou zelf optrekken tegen Alexander. Met zijn hele leger. De jonge Macedoniër was geen snotneus meer, maar een geduchte vijand tegen wie zelfs de Koning der Koningen geen risico's mocht nemen.

De stad Tarsus was zo heet als een bakoven. Dag en nacht was het er zo warm dat elke beweging een zware inspanning betekende. De lucht hing loodzwaar tussen de huizen. De stank van mens en dier, van moerassen en uitwerpselen, van verrotting en dood zweefde door de straten. Alexander zocht verkoeling in de rivier die heerlijk fris water uit de bergen aanvoerde.

Het water was te koud. De koning werd ziek. Zo erg dat de spionnen van Darius zich naar het binnenland repten om hun meester het nieuws te melden.

Alexanders dokter Philippus vocht dag en nacht tegen de koorts. Kompressen, kruiden, zalven, magische drankjes. Alles deed hij om het leven van zijn meester te redden. Het hele leger wachtte in spanning. Tot een heraut het goede nieuws van de daken kwam schreeuwen.

'Alexander is bij bewustzijn. De koning is uit zijn koorts ontwaakt. Hij is genezen!' juichte hij.

Honderden kilometer in westelijke richting, aan de andere kant van de dorre Syrische hoogvlakte, naderde intussen het leger van koning Darius.

Wie het zag oprukken, kon niet geloven dat die troep een strijdmacht vormde. De massa mensen was zo groot dat het een volksverhuizing leek. Honderdduizenden soldaten, vergezeld van vrouwen en kinderen, stapten over het zand en de keien van het barre land. Ze wierpen stofwolken op die zelfs het licht van de brandende zon deden verbleken.

Tienduizenden ruiters draafden door de woestijn, elk van hen bijgestaan door wel twaalf knechten. Geen man was alleen, allemaal werden ze gevolgd door hun hele familie. Duizenden hovelingen begeleidden hun vorst. Allen waren ze gehuld in kostbare gewaden van goudbrokaat en behangen met sieraden die schitterden met goud en edelstenen. Zelfs hun paarden waren van top tot teen uitgedost met schitterende versierselen, ware wandelende schatkamers.

Honderden familieleden en bedienden van de koninklijke familie reden mee met Darius. Een karavaan van muil-dieren en kamelen vervoerde tonnen goud, zilver en sieraden. De Koning der Koningen voerde zijn schat altijd mee op veldtocht.

Aan het hoofd van de troepen reed Darius zelf. Zijn strijd-wagen was bekleed met goud, de dissel flonkerde door de honderden edelstenen die erin verwerkt waren. De Koning der Koningen droeg een gouden kroon en een witte mantel, omzoomd met purper en versierd met gouden adelaars die elkaar met hun klauwen te lijf gingen. Aan zijn gordel hing een slagzwaard, waarvan het gevest gehouwen was uit één reusachtige edelsteen.

Zo naderde de koning langzaam maar onstuitbaar de kust, waar hij de jongen uit Macedonië eens en voorgoed een lesje zou leren. Voor hem stond de uitslag van het gevecht vast. Eén blik over zijn schouder volstond voor hem om te zien dat zijn reusachtige leger onoverwinnelijk was. Van zijn spionnen hoorde Alexander natuurlijk dat Darius op komst was. Alleen wist hij niet welke plek de Koning der Koningen had uitgekozen voor de beslissende slag. De Macedoniërs haastten zich door regen en ontij zuidwaarts langs de smalle strook vlakke grond tussen de zee en de bergen.

Zij wisten niet dat Darius op datzelfde ogenblik oprukte naar het noorden, aan de andere kant van de bergen, slechts een paar kilometer van hen verwijderd. Tot de Perzische koning de bergen overstak en op een groep

Macedonische invaliden stuitte. De sukkelaars konden het tempo van hun leger niet volgen. Darius liet hen gevangennemen. Daarna beval hij hun handen af te hakken. Een paar gevangenen ontsnapten en verwittigden Alexander.

'Darius is aan de kust! Hij gaat ons in de rug aanvallen!'

Het was laat, donker, het regende. De troepen waren uitgeput na een dag rennen en haasten. De manschappen hadden honger en snakten naar een droog, warm bed.

Alexander luisterde onbewogen naar de boodschappers. Ze vertelden hem met hoeveel ruiters en voetsoldaten Darius uit de bergen was gekomen. De Perzen sneden zijn weg naar het noorden af. Ze konden hem in de rug aanvallen. Hij verkeerde in groot gevaar.

Alexander keek naar zijn generaals. De gezichten van de Gezellen stonden somber. Voor hen was er geen twijfel mogelijk. Ze zaten in de val en morgen zou Darius hen allemaal uitmoorden.

'Wat denken jullie?' vroeg de koning.

Hun antwoorden kwamen aarzelend:

'Het wordt een ongelijke strijd. Tien tegen één...'

'We zitten opgesloten...'

'Onze mannen zijn uitgeput...'

Alexander wuifde hun bezwaren weg.

'Kijk niet naar onze zwakheden', zei hij. 'Zeg me, wat zijn onze sterke punten?'

De Gezellen antwoordden niet. Alexander glimlachte fijntjes. Hij knielde in het zand en tekende met zijn vinger snel een kaart.

'Hier zijn wij. De ruiters. Het voetvolk. Dat is de zee, hier zijn de bergen. Darius bevindt zich hier, aan de andere kant van deze rivier. De Issus.'

Zijn generaals knikten. Hun aanvoerder had nog altijd geen nieuwe elementen aangebracht. De koning tekende de positie van het vijandelijke leger.

'Darius heeft een probleem. De kustvlakte is te smal. Hij kan zijn troepen niet allemaal vooraan brengen. Het wordt geen gevecht van tien tegen één, maar van man tegen man. Zijn jullie het daarmee eens?'

Voor de Gezellen konden antwoorden, ging hij verder.

'Zijn front is niet langer dan het onze. Dat is in ons voordeel. Hij moet zijn troepen dieper opstellen. Daardoor staan er zoveel Perzen achter elkaar, dat de ene de andere voor de voeten loopt als ze beginnen te manoeuvreren.'

Hij keek omhoog toen hij iemand hoorde lachen. Het was Parmenion, zijn tweede in bevel. Die had het begrepen. Alexander zei:

'Wij vallen met volle kracht aan. De ruitery daar. Een groep ruiters trekt de bergen in en valt van opzij aan. Hier werpen de falanxen zich in de slag met hun sarissa's. Ja?'

'We beuken er zo hard op los, dat het hele Perzische leger in beweging moet komen', vulde Parmenion aan. 'Daardoor ontstaat één reusachtige warboel. En daar kunnen we gebruik van maken om door hun front heen te stoten.'

'Juist', zei Alexander.

'Het kan lukken', meende Parmenion. 'Op voorwaarde dat onze soldaten niet in paniek raken. Dat er aan onze kant geen verwarring ontstaat.'

'Vertrouw jij je soldaten niet?' snauwde Alexander.

De generaal schrok. Hij reageerde bliksemsnel.

'Natuurlijk, heer! Het zijn de beste soldaten ter wereld!'

De koning knipoogde, alsof hij een grapje had gemaakt.

'Komaan!' riep hij. 'We gaan onze soldaten vertellen dat zij de besten zijn en dat niemand hen kan verslaan!'

Hij sprong op Bucephalus en galoppeerde van afdeling naar afdeling. Zijn boodschap was eenvoudig:

'Morgenvroeg hakken we de Perzen in de pan! Er is geen tijd om te slapen! Maak een eenvoudige maaltijd klaar. Na het eten keren we op onze stappen terug! De vijand tegemoet! Dit is onze kans om eeuwige glorie te verwerven!'

De mannen juichten. Ze waren blij dat ze eindelijk hun krachten konden meten met de gehate Perzen. Na het

avondmaal repte het leger zich door de duisternis naar het noorden. Na middernacht liet Alexander halt houden voor een korte rust. Een paar uur slechts, want nog voor het kriecken van de dag schalden de trompetten. De aanval werd ingezet.

Alexander galoppeerde vooruit met zijn lijfwacht om het vijandelijke leger te overschouwen. Het was zoals hij het zich voorgesteld had. Er was maar heel weinig ruimte op het slagveld. De meeste soldaten van Darius konden niets doen behalve naar de ruggen van hun strijdmakkers kijken.

De troepen van Alexander toonden zich van het eerste ogenblik af sneller, handiger en wendbaarder dan hun tegenstrevers. De strijd was snel beslecht. De Macedonische ruiters braken de ruggengraat van het Perzische leger. De falanxen van het voetvolk maakten hun werk af.

Darius begreep dat hij verloren had. Hij keerde zijn wagen en sloeg op de vlucht. Toen dat niet snel genoeg ging, gooide hij zijn wapens en koningsmantel weg, liet de wagen staan en maakte zich te paard uit de voeten.

Zijn troepen volgden zijn voorbeeld. Terwijl de Macedoniërs tienduizenden vijanden afslachtten, haastten de overlevenden zich naar alle windrichtingen. Alles wat hun vlucht kon vertragen, lieten ze achter. Tenten, wapens, voorraden, schatten, kinderen, vrouwen. De grond lag bezaaid met goud- en zilverstukken, met ringen, halskettingen, gordels, zwaarden, speren en schilden. De Macedoniërs juichten toen ze die rijke buit ontdekten. Ze beseften niet dat dit niets was in vergelijking met wat ze later zouden vinden.

Alexander had een groep Perzische edelen achtervolgd. Laat in de middag keerde hij terug naar het kamp dat Darius in de steek had gelaten. Daar wilde hij de nacht doorbrengen, zoals het een overwinnaar past. Hij liet zich doodmoe van Bucephalus glijden. De omstanders merkten dat hij hinkte. Hij had een dolksteek in zijn dij gekregen.

Zijn vriend Hephaestion leidde hem naar de tent van de Koning der Koningen.

'Ik wil eerst een bad nemen', zei Alexander. 'Het stof, het zweet en het bloed van mijn lichaam wassen.'

'Uw bad staat klaar', antwoordde zijn vriend.

Hij sloeg de deur van de tent open. De koning slaakte een kreet van verbazing. Hij stond in een ruimte die groter was dan de troonzaal van zijn eigen paleis. De tafels waren gedekt voor een feestmaal. Sofa's nodigden uit met een plaats te nemen.

Hij liep verder naar een tweede vertrek. In het licht van geurende olielampen schitterden gouden bekers, emmers, wasbekkens en badkuipen. Op kleine vuren werden ketels met water en parfum warm gehouden.

'Kijk, Hephaestion! Zo leeft een koning!' riep hij.

Een delegatie van soldaten vroeg hem te spreken. Zij brachten hem de wapens en de koningsmantel van Darius die ze op het slagveld gevonden hadden.

'Hij heeft ze in schande verloren, u zal ze waardig dragen, edele heer!' sprak een soldaat.

Alexander riep een bediende.

'Zorg dat deze dappere mannen zoveel kunnen eten en drinken als ze begeren!'

En tegen een van zijn generaals:

'Ik wil dat deze nobele strijders een dubbel deel van de krijgsbuit krijgen. Zorg ervoor dat ze niets te kort komen!'

Buiten briesten paarden. Parmenion stormde de tent binnen. Hij kwam uit Damascus.

'Heer! Nieuws! Niet te geloven!' hijgde hij.

Hij dronk gulzig een beker wijn om het stof uit zijn keel te spoelen. Toen vertelde hij dat zijn manschappen de échte schat van Darius hadden gevonden. Hij had er geen idee van hoeveel ze waard was. Niemand had ooit zo een rijkdom gezien, het zou dagen duren om een inventaris te maken. En nog veel langer om de juiste waarde te schatten.

De schat bestond uit een berg goudstukken en stapels zil-

ver. Er waren hopen juwelen en edelstenen, opgeborgen in koffers die zo kunstig bewerkt waren dat ze zelf kunstwerken van onschatbare waarde waren. Daartussen lagen pakken zeldzame stoffen, tapijten en nog veel meer. Darius had zeventuizend dure muilezels nodig gehad om zijn schat mee op veldtocht te nemen. Ook die lastdieren waren in handen van de Macedoniërs gevallen. 'Daarmee zijn onze geldproblemen opgelost', zuchtte Alexander. 'Voortaan zal ik genoeg goud hebben om mijn soldaten te betalen. Voldoende om Darius te achtervolgen. Tot het einde van de wereld als het moet!'

De volgende ochtend voerde Hephaistion zijn koninklijke vriend naar een andere tent. Ze was even rijkelijk versierd als die van Darius zelf. Toen ze er binnen stapten, sprongen twee vrouwen en drie kinderen overeind. Hun gewaden flonkerden van het goud en de edelstenen. Het waren de moeder van Darius, Sisygambes, en zijn vrouw Stateira met twee dochters en een zoontje. Ze loerden angstig naar de Macedoniërs, de ene een hoofd groter dan de andere, allebei in soldatenplunje. Hun gezichten, armen en benen waren getaand door zon en wind. De vrouwen hadden er geen idee van wie die krijgers waren. Een lijfwacht riep: 'Kniel voor de koning van de Macedoniërs, de Leider van alle Grieken!' De oude vrouw liet zich op de vloer vallen voor de voeten van Hephaistion. Hij was de grootste van de twee. Met bevende stem groette ze hem. 'Sta op, mevrouw, ik ben de koning niet', reageerde Hephaistion verlegen. Sisygambes verbleekte. 'Ik dacht...' stamelde ze, 'vergeef het me... Ik dacht dat u... U bent de grootste... Daarom...'. Alexander stelde haar lachend gerust. 'Ik vergeef het u, mevrouw. Het is niet zo erg dat u zich vergiste. Hephaistion is ook een Alexander.'

De vrouwen haalden opgelucht adem. Alexander vroeg hen op te staan.

'De Grote Koning heeft u in de steek gelaten', zei hij. 'Hij is gevluht als een lafaard. Vrees niets. Voortaan zijn jullie mijn gasten, zoals het past voor vorstinnen.'

Hij boog zijn hoofd bij wijze van eerbetoon. De vrouwen slaakten kreetjes van verwondering toen hij zei:

'Ik buig voor uw edele schoonheid, dames...'

Zij hadden verwacht dat hij hen als slavinnen zou behandelen. In één klap had Alexander hun harten veroverd.

Brullend gelach galmde tussen de rotsen. Hephaistion hield de teugels in en keek om naar de ruiters die hem volgden. Twee mannen stonden rechtop op de rug van hun paard. De ene hield zich in evenwicht op één been. De andere probeerde hem na te doen. Zijn metgezellen lachten hem uit omdat hij steeds weer zijn evenwicht verloor. Plots plofte hij op de grond. De mannen lachten nog harder. De onhandige kunstenaar rende tierend achter zijn paard aan. Hij wipte er in één sprong op.

Hephaistion lachte met hen mee. Een beetje gekheid kon geen kwaad. Het leven was zo al hard genoeg.

Ruim drie jaar geleden was hij met deze mannen uit Macedonië weggereden. Zij galoppeerden aan zijn zijde terwijl ze onder bevel van zijn vriend Alexander slag leverden. Het ene gevecht na het andere.

Twee Perzische legers hadden ze in de pan gehakt. Nu waren ze op weg voor een nieuwe veldtocht. En een derde, klinkende zege. Geen twijfel mogelijk, dacht Hephaistion.

Wie kon hen nog stoppen? Alexander was heer en meester over heel Klein-Azië.

Sterker nog: de jonge koning stamde af van de goden die op de berg Olympus woonden. Was dat niet wat het orakel van Siwah had gezegd, de goddelijke stem die ze in de Lybische woestijn waren gaan opzoeken? Dat was nadat ze Egypte hadden veroverd. De reis werd een ware helletocht over een eindeloze zandvlakte. Bij elke stap werden ze bedreigd door honger, dorst, slangen en gifspinnen.

Alleen een held als Alexander kon een dergelijke tocht overleven, mijmerde Hephaïstion, net zoals hij al die andere gevaren had overwonnen.

Twijfelaars hadden voorspeld dat hij op zee verslagen zou worden, omdat zijn vloot te zwak was. Alexander beheerste echter weer de wateren tussen Griekenland en Azië. Darius' zeemacht stelde niets meer voor.

De Griekse stedelingen zullen in opstand komen, mopperden andere twijfelaars, en de Macedonische koning in de rug aanvallen. Even leek het zelfs dat ze gelijk kregen. Er braken rellen en opstanden uit, maar Alexanders troepen in Macedonië bleven hem trouw. En ze waren sterk genoeg om wreed en bloedig af te rekenen met de rebellen.

Hephaïstion kon een glimlach niet onderdrukken. Hij voelde zich trots...

Drie lange, harde jaren lagen achter hem. Hij en zijn soldaten voelden zich alsof ze die hele tijd in het zadel hadden gezeten. Duizenden kilometers op paardenruggen.

Ach ja, soms konden ze slapen in donzig zachte bedden in veroverde steden, maar dat waren uitzonderingen. Meestal overnachtten ze in tenten en als het moest op de grond in openlucht.

Ze hadden feestmalen verorberd met hopen van het fijnste voedsel en sloten van de beste wijn. Even vaak hadden ze honger en dorst geleden.

Het verbaasde Hephaïstion dat de mannen nog energie over hadden om grapjes te maken. Hij voelde een krop in zijn keel. Wat een fantastische kerels...

Het leger van Alexander bevond zich ver achter hen. Hephaistion voerde de voorhoede aan die een brug over de Eufraat moest slaan. Het was een moeilijke en gevaarlijke opdracht. Misschien was ze zelfs onmogelijk, want Darius kende de plaatsen waar de grote rivier overbrugd kon worden. Natuurlijk had hij daar wachtposten uitgezet...

Hephaistion was dan ook niet verbaasd toen hij een troep ruiters aan de overkant van de stroom ontdekte. Hij vroeg hen wie ze waren. Ze antwoordden in het Grieks dat zij de mannen waren van generaal Mazaeus, in dienst van de Koning der Koningen.

'Als je leven je lief is, geef je dan over', riep de jonge Macedoniër hen toe.

De huurlingen lachten hem uit.

'Moeten we nu bang zijn?' spotten ze.

'Mij hoeft je niet te vrezen', antwoordde Hephaistion. 'Vrees liever Alexander. Hij heeft jouw koning al tweemaal verpletterd!'

De ruiters joelden en maakten vieze gebaren. De Macedoniërs antwoordden op die beledigingen door langs de oever heen en weer te galopperen. Ze gingen recht op hun snelle paarden staan. Joelend toonden ze hun bloot zitvlak aan hun tegenstrevers.

Zo plaagden ze elkaar overdag. 's Nachts slopen er echter gestalten naar de oever. Muisstil zwommen ze de rivier over. Er werden fluisterende gesprekken gevoerd. Hephaistion onderhandelde met Mazaeus. Er lekte geen woord uit van wat de twee leiders bekokstoofden, maar de volgende dag verdwenen de huurlingen in een stofwolk naar het zuiden. Op hun weg staken ze alle voorraden die de Grieken hadden kunnen gebruiken in brand. Zo had koning Darius het hen bevolen...

Er was nog een tweede weg. Hij liep naar het noorden en boog dan oostwaarts af naar het slagveld waar Darius Alexander het hoofd wilde bieden. Langs die weg bleven velden en schuren gespaard. Alexander had door dat Darius hem zo in een valstrik wilde lokken. Hij besloot het

spelletje mee te spelen.

Zijn soldaten begrepen niet wat hun leider bezielde. Angsthazen vertelden dat Darius een half miljoen soldaten op de been had gebracht. Ze fluisterden dat hij meer dan honderdduizend ruiters had. Zijn sikkelwagens waren zo talrijk dat het een dag duurde om ze te laten voorbijrijden. Iemand beweerde zelfs dat de Koning der Koningen honderden speciale oorlogsolifanten had laten overkomen uit Indië. Burchten van vlees en spieren, met vervaarlijke slag tanden en een huid zo dik dat geen mes of zwaard erdoorheen kon dringen.

En wat kon Alexander daar tegenover stellen? Niet eens vijftigduizend man. Hopeloos. Ze zouden allemaal afgeemaakt worden. Hun beenderen zouden verbleken in de brandende zon...

Het ergste, zuchtten de zwartkijkers, was dat het Macedonische leger de vijand niet eens onverwacht zou aanvallen. Nee: de Perzen bepaalden waar en wanneer ze zouden vechten. Begreep Alexander dan niet dat hij een grote fout maakte?

Het was 20 september van het jaar 331 voor Christus. Sommige soldaten waren zo bang dat ze als slaapwandelaars door het kamp dwaalden. Ze deden niet eens de moeite hun tenten op te slaan. Ze maakten geen vuur. Wat voor zin had het nog, als ze toch gingen sterven?

En toen kwam Alexander in actie. Hij gaf zijn officieren bevel de troepen samen te drijven. De bevelhebbers schreeuwden hun kelen schor:

'Opstaan! Klaarmaken voor een plechtigheid! Verzamelen! De koning brengt een offer!'

Alexander en zijn profeet Aristander stonden voor het altaar. Ze keken omhoog. Plots schoof een schijf voor de maan. Een maansverduistering. Een teken van de goden. Alexander bracht offers aan de maan, de zon en de aarde. Een rilling ging door de gelederen. Opgewonden gefluister golgde heen en weer als de branding van de zee. De goden hadden de Macedoniërs niet in de steek gelaten. Er

was een kans dat ze het ongelijke gevecht zouden winnen!

Hephaestion knielde naast Alexander. Hij hoorde het geroezemoes van de troepen. Hij glimlachte. Ook al waren ze doodsbang, ze zouden hun meester volgen. Fantastische kerels, dacht hij. En een fantastische meester die met één zet een morrend leger omtoverde tot een genadeloze vechtmachine.

Met zachte druk van zijn knieën dreef Alexander Bucephalus de heuvel op. Hij droeg zijn helm met witte veren. Rond hem reden de koninklijke Gezellen, de generaals die straks het bevel zouden voeren tijdens de beslissende slag. Hij liet zijn paard bruusk stoppen. Het tafereel dat hij in de vlakte beneden hem zag, sneed zijn adem af. 'De vlakte van Gaugamela', zei Parmenion droogjes, alsof hij niet onder de indruk was van het spektakel. 'Darius', kreunde de koning met schorre stem. De vlakte was één reusachtig legerkamp. Tienduizenden tenten. Rokende kookvuren. Ruiters galoppeerden in stofwolken heen en weer. Groepen soldaten marcheerden naar de stellingen die hen waren toegewezen. Zoveel volk had Alexander nog nooit gezien. En er was meer. In het felle zonlicht zag hij de messen van de sikkelwagens blinken. De enorme gestalten van vele tientallen olifanten. Hoe moest hij die enorme strijdmacht aanpakken? Hephaestion wees naar de vlakte voor het kamp. Nog

meer slecht nieuws. Darius had voor zijn stellingen rijen puntige stokken schuin in de grond laten steken. Ze priemden in de richting van waaruit de vijand moest aanvallen. Alexanders generaals begonnen allemaal tegelijk te praten. Zij wezen naar de gevaren, naar de eindeloze aantallen mannen, naar al het oorlogstuig dat op hen wachtte.

'We moeten verspieders sturen', riep Parmenion. 'Zij moeten alle hindernissen in kaart brengen. We moeten weten welke troepen waar staan.'

'Goed idee,' zei Alexander, 'stuur onmiddellijk verken- ners.'

Zwijgend reed hij naar zijn kamp terug. Hij riep Aristander en gaf fluisterend bevel een geheime ceremonie te hou- den. Die nacht bracht hij een mensenoffer.

De volgende dag galoppeerde hij met zijn Gezellen hele- maal rond het slagveld. Zijn verkenners wezen hem de vele plaatsen waar scherpe palen de weg versperden. Ze toonden hem waar Darius touwen had laten spannen om aanvallende paarden te laten struikelen. Alexander zag ook dat een strook grond geëffend was om de sikkelwa- gens vrije baan te geven.

Al die informatie sloeg hij zorgvuldig op in zijn geheugen. Nog voor hij terug in het kamp was, had hij uitgemaakt hoe Darius de veldslag wilde voeren. Hij wist ook hoe hij de plannen van zijn vijand zou dwarsbomen.

Profeet Aristander moest onmiddellijk plechtigheden or- ganiseren om de goden gunstig te stemmen. Daarna ver- zamelde de koning zijn Gezellen in zijn tent om zijn plan- nen te bespreken.

De oudere generaals stelden voor onmiddellijk onder dekking van de duisternis aan te vallen. Alexander wees hun voorstel vol misprijzen af.

'Nee! Alexander steelt zijn overwinning niet als een dief in de nacht!' riep hij.

Hij genoot van de ontzetting op hun gezichten. Met een brede glimlach ging hij verder:

'Komaan, kijk niet zo somber! De eerste slag is al gewon-

nen! Als Darius niet op ons had gewacht, zouden we zeker een zware nederlaag hebben geleden. Dan hadden we hem moeten achtervolgen terwijl hij het land achter zich verbrandde! We zouden gestorven zijn van honger en ellende!

De generaals keken nog altijd niet vrolijker. De koning negeerde hun neerslachtige blikken. Met opgewekte stem begon hij hen te vertellen hoe hij de volgende dag de Perzen zou verslaan. Laat in de nacht stuurde hij de generaals naar bed. In Alexanders tent bleef nog lange tijd het toortslicht flakkeren. Het was bijna ochtend toen hij eindelijk ging slapen.

Bij het krieken van de dag kwam het legerkamp in beweging. De vrouwen bereidden een stevig maal voor hun mannen. Voedsel voor de zware, lange dag. De soldaten controleerden hun wapens. De ruiters tuigden hun paarden op. Ze waren goed uitgerust. Ze hadden hun buik rondgegeten. De strijd mocht beginnen.

Alleen Alexander sliep nog, alsof hij een dagje vakantie had genomen.

In Gaugamela heerste dezelfde zenuwachtige drukte. Ook de Perzen maakten zich op voor de beslissende strijd. Zij hadden geen rustige nacht gekend zoals de Macedoniërs. In plaats van in bed te liggen, hadden zij in het duister zitten staren. Hun oren gespits. Hun ogen wijdopen. Met steeds dezelfde vragen in hun hoofd. Zouden die vreemde duivels gebruikmaken van de duisternis om hen onverhoeds te overvallen? Wat bewoog daar in het donker? Was het een dier of een mens? Was het een verkenners, of was het de voorhoede van het Griekse leger? De hele nacht waren hun zenuwen gespannen geweest, ook al was er niets gebeurd.

De mannen geeuwden. De slag was nog niet begonnen en toch waren de Perzische soldaten al moe.

De zon kroop omhoog. Alexander sliep nog steeds. De Gezellen ijsbeerden voor zijn tent, even ongedurig als hun soldaten, even ongeduldig als de vijand.

Parmenion kon zich niet langer inhouden. Hij stapte de tent binnen en schudde zijn meester wakker. Alexander keek hem spottend aan.

'Zo ongeduldig?' vroeg hij.

'De troepen staan klaar. Zoals u het bevolen hebt', antwoordde Parmenion.

'Goed.'

De veldheer sprong uit bed. Op een tafeltje stond zijn ontbijt. Hij at snel. Toen wenkte hij de bediende die wachtte met zijn kleren.

Hij trok een hemd aan uit Sicilië. Daar knoopte hij een lap dubbeldik geweven linnen over, buitgemaakt bij de slag aan de Issus. De harde stof was bestand tegen pijlen en zelfs tegen zwaardslagen. Zijn hals beschermde hij met een ijzeren kraag, versierd met edelstenen. Zijn ijzeren helm was blinkend opgepoetst, hij glinsterde alsof hij van zilver was.

Rond zijn schouders hing een korte mantel, purper gekleurd door Helicon, de beroemdste textielverver in Alexanders rijk.

De koning koos het zwaard dat de koning van Cyprus hem had geschonken. Het was fijn getemperd, soepel als een rietje, licht als een veer en toch sterker dan de zwaarste slagzwaarden die zijn eigen smeden vervaardigden.

Twee paarden wachtten op hem. Eentje om tot op het slagveld te rijden. Daar zou hij Bucephalus bestijgen.

De generaals volgden hem. De koning reed langs zijn troepen. Bij elke eenheid bleef hij staan om zijn mannen toe te spreken. Hij riep hen toe dat de goden bij hen waren. Hij schreeuwde dat dit hun kans was om wraak te nemen op de Perzen die hun voorouders tot slaven hadden gemaakt. Met een grijns beloofde hij ook nog rijke oorlogsbuit op het einde van de dag. Dat waren de woorden die de soldaten wilden horen.

In het kamp van Darius wachtten meer dan driehonderd-duizend strijders hen op. Het slagveld was voor hen op maat gemaakt.

Alexander beschikte over nog geen vijftigduizend man. Alle omstandigheden leken tegen hem.

Zijn leger rukte op met links de ruiters van Parmenion. In het midden het voetvolk. Ze staken hun lange sarissa's dreigend voor zich uit. Rechts reed Alexander. Aan beide uiteinden van zijn leger plaatste hij kleinere groepen ruiters. Tussen de paarden hielden zich soldaten te voet verscholen. Achter de hoofdmacht stelde hij een reserve van voetvolk op.

Als Darius hem zou omsingelen, moesten zijn troepen een ovaal vormen met genoeg ruimte tussen de voorste en achterste gelederen. De Macedoniërs zouden elkaar niet voor de voeten lopen, zoals die van Darius in Issus.

Alexander zette de aanval in tegen het uiteinde van Darius' linkerflank. Hij bleef ver van de puntige stokken en touwen, ver van de baan waarop de sikkelwagens hem konden bedreigen, ver van de angstaanjagende olifanten. Hij viel zo ver van het centrum aan, dat het leger van Darius uitgerekt werd om hem te volgen.

Geen mens kon het slagveld nog overschouwen. Een gigantische stofwolk steeg op onder hoeven en voeten. De strijders konden nauwelijks een paar meter ver kijken.

Alexanders ruiters hamerden op de vijand in. De troepen van Parmenion hadden het veel gemakkelijker. Zij stonden tegenover de huurlingen van Mazaeus, die zich op de achtergrond hielden. Dat hadden ze afgesproken met Hephastion tijdens de nachtelijke gesprekken aan de Eufraat.

In het midden brachten de voetsoldaten in praktijk wat ze honderden keren geïmagineerd hadden. Hun falanxen weken uiteen om de sikkelwagens te laten doorrijden. Daarna stortten lichtbewapende speerwerpers zich op de wagenmenners. De gevreesde voertuigen flitsten voorbij zonder veel schade aan te richten. De menners werden in de rug aangevallen en met lansen en pijlen doorboord.

Hier en daar slaagden Perzen erin de linies te doorbreken. Enkelen drongen zelfs door tot in Alexanders kamp. Dari-

us had hen bevolen zijn moeder en vrouw te gaan bevrijden. De Macedonische reservetroepen joegen hen weg voor ze de tenten van de gevangenen bereikten.

Macedonische soldaten wierpen zich als waanzinnigen tussen de olifanten. Met grote drietanden prikten ze in de dieren. De kolossen sloegen op hol. Ze verpletterden alles en iedereen onder hun poten.

Alexander wist dat hij een bres had geslagen. Wat elders op het slagveld gebeurde, kon hij niet zien. Daarvoor was de stofwolk te dik. Boodschappers bereikten hem niet. Zij konden zich geen weg banen door de vechtende menigte. Het kon de koning niet schelen. Hij wist dat hij niet meer kon verliezen. De vijanden rond hem weken terug. Net als in Gordium had Alexander met één machtige houw een onontwarbare knoop doorgehakt. Het leger van zijn vijand viel uit elkaar. De Perzen tolden in verwarring rond. De Macedoniërs daarentegen bleven strijden als een goed georganiseerd leger. Meer moest hij niet weten. Hij had gewonnen, ook al woedde de slag nog in volle hevigheid.

De Perzen weken in wanorde achteruit. Alexander vocht door. Hij vermoedde dat Darius zich ergens voor hem bevond. Dat was de man die hij moest doden.

Darius begreep dat hij verloren was. Net als bij de Issus sloeg hij op de vlucht. Hij wierp de tekenen van zijn waardigheid af, smeed zijn wapens weg, liet zijn wagen in de steek. Hij galoppeerde weg van het slagveld.

Met tweeduizend ruiters hakte Alexander zich een weg door de Perzische cavalerie. Zestig Gezellen die rond hem vochten werden gewond. Hephaestion was één van hen. Toen ze zich eindelijk uit het kluwen konden bevrijden, was Darius al ver weg.

Het gerucht van zijn vlucht raakte snel bekend bij zijn leger. Zonder hun aanvoerder sloegen de soldaten als waanzinnigen op de vlucht. De Macedoniërs kenden geen genade. De grond van Gaugamela kleurde rood van het bloed.

Het was 1 oktober 331 voor Christus. In een paar uur tijd bewees Alexander, koning van Macedonië en Leider van de Corinthische bond van Griekse staten, dat hij een militair genie was. De slag bij Gaugamela zou tweeduizend jaar later nog altijd verplichte leerstof zijn op alle militaire scholen.

De voorspelling van Gordium was uitgekomen. Alexander was meester van Azië. Hij had het grootste leger van de wereld voor eens en voor altijd verslagen. De Koning der Koningen was op de vlucht. Zijn schatkamers in Babylon en Soesa, met miljoenen kilo's goud en zilver, vielen in handen van de jonge koning.

Alexander.

De Grote.

Na de zege in Gaugamela was Alexander in één klap de rijkste man van de wereld. Alle bezittingen van de Perzische koning waren nu van hem.

Darius vluchtte met enkele tienduizenden soldaten naar het noorden. De Macedoniërs achtervolgden hem niet. Zij wilden eerst beslag leggen op de schatten in de drie hoofdsteden van de verslagen koning.

Babylon kwam eerst aan de beurt. De oude stad aan de Eufraat putte haar rijkdom uit de landbouwgronden rond de rivier. Nergens haalden boeren zoveel oogsten van hun akkers. Nergens was het werk op het land zo gemakkelijk als in deze streek, waar het volstond water uit de rivier over de velden te laten stromen om ze klaar te maken voor de volgende teelt.

De huurling Mazaëus wachtte de Macedoniërs op aan de poorten van de stad. Hij ontving hen als bevrijders. De hele bevolking juichte de nieuwe koning toe.

Alexander kon zijn nieuwe rijk niet besturen zonder de hulp van de oude machthebbers. Het land was eindeloos

uitgestrekt. Er woonden honderden volkeren, allen met hun eigen taal en zeden. Macedonië en Griekenland waren gewoon niet groot genoeg om de mensen te leveren voor alle posten in het bestuur van de nieuw veroverde landen.

Daarom benoemde hij Mazaeus tot satraap in Babylon. Zo noemden de Perzen de gouverneur die het land in naam van de koning mocht besturen. Naast hem plaatste hij een Macedoniër als militaire commandant. Ook het toezicht op de financiën vertrouwde hij toe aan een Macedoniër.

De harten van de bevolking won hij door hun goden te erkennen. Zijn Perzische voorgangers hadden geknaagd aan de oude rechten en voordelen van tempels en priesters. Alexander gaf alles terug wat Darius en zijn voorgangers hen in het verleden ontnomen hadden.

Aan zijn soldaten en officieren schonk hij een ruim deel van de buit. De rest van Darius' bezittingen werd echter zijn eigendom: de schatkamers vol goud en edelstenen, de paleizen met honderden kamers, de stoeterijen en landerijen, de kanalen en nog veel meer.

De Macedoniërs vergaapten zich aan de wereldwonderen waarvoor Babylon beroemd was. Als een toerist doolde Alexander langs de dubbele stadswal, die twintig kilometer lang was en gebouwd van bakstenen met asfalt tussen de voegen. Hij bezocht de toren van Ishtar met gevels van emailstenen waarop dieren waren afgebeeld. Hij stond in bewondering voor de heilige Ziggurat, een toren van zeven verdiepingen hoog. Ademloos dwaalde hij door de Hangende Tuinen en gaf bevel ze uit te breiden met planten uit zijn eigen land.

Daarna reisde hij naar de tweede hoofdstad, Soesa. Voor de Grieken was de stad het symbool van alles wat ze haatten bij de Perzische koningen. Vanuit Soesa waren de bevelen en dreigementen gekomen die de Griekse wereld bijna een eeuw lang hadden doen beven...

Opnieuw werd Alexander als een bevrijder ontvangen. Weer duizelde het hem en zijn mannen bij het aanschouwen van de onvoorstelbare schatten die Darius in zijn pa-

leizen en pakhuizen had verzameld. Tonnen goud en juwelen, maar ook een berg purperen borduurwerk. Sommige stukken waren bijna tweehonderd jaar oud en zo kostbaar dat niemand er een prijs op kon plakken.

De troonzaal in het paleis was helemaal met purper en goud bekleed. Aarzelend schreed Alexander naar de gouden troon van Darius. De generaals hielden hun adem in toen hij plaatsnam op de zetel onder het gouden baldakijn. Demaratus, de man die hem Bucephalus had geschonken, barstte in tranen uit.

'Oh! Hoe wreed dat zoveel Grieken moesten sterven zonder de vreugde te proeven van het ogenblik dat Alexander op de troon van hun ergste vijand plaatsnam!' snikte hij.

'Integendeel, Demaratus,' troostte de vorst hem, 'het is goed dat zij me niet kunnen zien. Kijk! De troon is te groot voor mij!'

Zijn benen bengelden in de lucht. Dienaars haastten zich om het bankje te halen waar Darius zijn voeten op liet rusten als hij op de troon zat. Het was te klein. Alexander wees naar een tafeltje. De dienaars droegen het tot bij de troon. Een Perzische bediende barstte in tranen uit toen hij zag hoe de Macedoniërs de strenge regels van het Perzische hof aan hun laars laptten.

'Wat een belediging!' riep hij.

De vorst aarzelde. Hij wilde zijn nieuwe onderdanen niet voor het hoofd stoten. Philotas, zoon van Parmenion, kwam tussenbeide.

'U bent de nieuwe heerser! Uw wil is wet!' zei hij.

Alexander plaatste zijn voeten op de tafel. Wie kon het hem verbieden? Alleen zou hij er voortaan aan moeten denken dat zaken die Grieken en Macedoniërs van vreugde deden wenen, zijn nieuwe onderdanen in Perzië van verdriet deden huilen...

Hij verbleef slechts korte tijd in Soesa. In januari 330 was hij weer op weg. De derde Perzische hoofdstad wachtte op hem.

De tocht naar Persepolis verliep niet zo gemakkelijk als die naar Babylon of Soesa. Hij trok de bergen over, naar het oude Perzische hart van Darius' rijk. Hij voelde meteen dat hij er niet welkom was. Hij moest slag leveren om door de pas van de Perzische Poorten te trekken. Bloed vloeide voor hij Persepolis innam.

Eens per jaar hadden de Perzische koningen hun hofhouding in de stad geïnstalleerd. Tempels en paleizen waren speciaal gebouwd om eerbetuigingen in ontvangst te nemen. Persepolis was het symbool van hun macht, meer dan Babylon, meer zelfs dan Soesa.

Op deze plek zou Alexander aan de bevolking tonen dat de Perzen verslagen waren, ook al hoopten velen dat Darius ooit terug zou komen. Probeerde de verjaagde vorst niet een nieuw leger te vormen in het noorden? Alexander wuifde het idee met een misprijzend handgebaar weg. En toen ging hij aan het werk.

In de schatkamer van het koninklijk paleis vond hij een voorraad van honderdtwintigduizend talenten aan goud. Dat was tweehonderd veertig keer het jaarlijkse inkomen van de rijke stad Athene. Het was de grootste schat ter wereld. Hij nam ze in beslag. Daarna schonk hij de stad aan zijn soldaten. Ze mochten naar hartenlust plunderen.

Een orgie van geweld brak los. Alles wat niet te vast zat en niet te zwaar was, werd meegenomen. De soldaten stortten zich op voedsel en drank. Bezopen zwalpten ze door de straten. Als furies vielen ze de huizen binnen. Ze vergrepen zich als dieren aan meisjes en vrouwen. Mannen die zich durfden te verzetten, werden genadeloos afgeslacht.

Ook Alexander richtte een groot feestmaal aan in de Hal der Honderd Zuilen die koning Xerxes, een voorganger van Darius, had laten bouwen. Men noemde het paleis het mooiste van zijn rijk. Terwijl orkestjes speelden en licht geklede vrouwen dansten, sjouwden dienaren hopen eten aan. Wijn stroomde bij beken. Alexander en de Gezellen lieten alle remmen los. Ze vraten en zopen en speelden met vrouwen van lichte zeden.

Een van de hoertjes was een Atheense. Ze heette Thais en ze was voor die avond als gezellin aan Alexander toegevoegd.

'Laten we dansen! Een reidans!' riep ze.

'Ja,' lalde de koning, 'laten we dansen!'

Hij zette een drinklied in.

'De gaven van Bacchus zijn een schat, drinken is voor soldaten de grootste pret, rijk is de schat, zoet is de pret, zoet is het plezier na de pijn.'

Hij huppelde achter Thais aan. De Gezellen en hun hoeren volgden. Op het terras boven de grote hal gooide Thais een brandende fakkel naar beneden. In dronken uitbundigheid volgden de anderen haar voorbeeld.

Het paleis brandde tot op de grond af. Alexander had voor eens en altijd wraak genomen op de Perzen.

Alleen Darius bleef hem ontglippen. Hij hield zich schuil in Hamadam, in het noorden, ongrijpbaar achter hoge, besneeuwde bergtoppen. Alexander wachtte tot de wegen begaanbaar waren en zette de achtervolging in.

De laatste bondgenoten van de Perzische koning voelden de adem van de Macedoniërs in hun nek. Darius week uit naar het oosten. Hij hoopte dat hij veilig zou zijn achter de hoge bergen in Balkh. Alexander zond Parmenion naar het noorden, om daar de laatste bondgenoten van Darius te verslaan. Een ander deel van zijn leger stuurde hij naar huis, elke man steenrijk dankzij de buit die de vorst hen schonk.

Alexander haastte zich daarna naar het oosten. Hij mocht geen tijd meer verliezen. Elf dagen galoppeerde hij met zijn troepen door de woestijn, op zoek naar een spoor van Darius. Hij hitte zijn mannen zo op, dat velen uitgeput moesten achterblijven bij de lijken van hun paarden. Darius bleef onvindbaar. Alexander sloeg zijn kamp op in Rhagae. Hij was uitgeput, net als zijn soldaten.

Twee Babyloniërs vroegen hem te spreken. Een van hen stelde zich voor als de zoon van Mazaeus. Hij was Darius

lange tijd trouw gebleven. Nu wilde hij zich overgeven aan de Macedoniërs. Hij verraadde waar de verslagen koning zich ophield.

Alexander verzamelde een kleine groep ruiters, de sterkste mannen en de beste paarden. Twee dagen galoppeerden ze achter Darius aan. Alleen tijdens de heetste uren van de middag gunden ze zichzelf een korte pauze.

Het laatste kamp van Darius was verlaten. Achterblijvers vertelden dat de koning gevangen was genomen door zijn volgelingen. Ze hadden hem gekneveld, in een wagen opgesloten en waren de woestijn ingereeden.

In een waanzinnige galop ging Alexander met zestig getrouwen achter de karavaan aan. Ze haalden de wagens in. Van Darius was er geen spoor.

Een Macedonische officier, op zoek naar water, stootte in de wildernis op een modderige wagen. Onder het dekzeil lag een gestalte. Het was Darius, gebonden met gouden ketens. Zijn gewaden zagen rood van het bloed. Hij was doodgestoken.

Alexander keek met tranen in zijn ogen naar het lichaam van zijn vijand. Eens was dat de machtigste man op aarde. De Grote Koning, Koning der Koningen, zo onmetelijk rijk dat hij zijn rijkdommen nauwelijks kon tellen.

De jonge vorst schreeuwde bevelen. Hij liet Darius' lijk balsemen en naar Persepolis brengen voor een plechtige begrafenis. Hij eiste ook dat jacht zou worden gemaakt op zijn moordenaars.

'Stel hen terecht, de verraders die hun meester zo lafhartig om het leven brachten!' riep hij.

Alexander was niet langer de overwinnaar van koning Darius. Hij was nu ook zijn opvolger...

Alles leek plots in het honderd te lopen. De moordenaars van Darius verdwenen in de verste uithoeken van het rijk. Ze zweepten volkeren op om zich te verzetten tegen Alexander.

In zijn eigen gelederen broeide ook onrust. Philotas, zoon van generaal Parmenion, werd beschuldigd van een complot tegen Alexander. Hij werd om het leven gebracht. Daarna liet de koning ook de vader van de verrader vermoorden. De generaal had als tweede in bevel een beslissende rol gespeeld in alle grote veldslagen. Het kon zijn leven niet redden.

Angst deed de meesten zwijgen, maar vele Macedoniërs bleven hun koning verwijten dat hij zich steeds vaker gedroeg als een Pers. Hij tooide zich met de mijter van Darius. Hij omringde zich met ambtenaren die onder zijn voorganger gediend hadden.

Het ergste was dat Alexander er niet in slaagde de moordenaars van Darius te pakken. Zijn soldaten leden als dieren tijdens een expeditie naar Balkh in Afghanistan, waar ze de koningsmoordenaar Bessus versloegen. Ze gedroe-

gen zich als beesten tijdens strafexpedities ten noorden van de rivier de Oxus, waar een andere moordenaar van Darius, Spitamenes, de spot dreef met Alexander. Zijn snelle ruiters sloegen onverwacht toe en voor de Macedoniërs konden reageren, verdwenen ze weer in de eindeloze steppen of het ondoordringbare gebergte.

Het aantal Macedoniërs in het leger nam ook af. Oude, vermoeide mannen keerden met rijke buit terug naar huis om daar van hun pensioen te genieten. Anderen zaten ver achter het front, om schatten en steden te beschermen. En ook om te controleren of de Perzische bestuurders de wetten van hun nieuwe koning wel eerbiedigden.

Het werd velen te gortig. Tijdens een drinkgelag in de stad Samarkhand kon generaal Clitus zich niet langer bedwingen. Hij was de aanvoerder van een grote afdeling van de ruitery. Dat maakte hem een van de machtigste generaals in het leger. Hij kende Alexander al heel lang. Zijn zus had nog als kindermisje op de kleine prins gepast.

Dagenlang hadden de koning en zijn troepen onder de brandende zomerzon jacht gemaakt op vijandige Sogdiërs die hen steeds weer ontweken. Hondsmoe, uitgehongerd, brandend van de dorst, stortten de koning en zijn generaals zich op de wijn en het eten. Na korte tijd waren ze allemaal dronken.

Een zanger probeerde het gezelschap te vermaken met spotliedjes. Onder bulderend gelach van zijn publiek stak hij de draak met de hoge heren aan tafel. Clitus brulde mee. Daarna begon hij zelf spotverzen te verzinnen. Zijn scherpe woorden troffen Alexander als pijlen.

'Genoeg, Clitus!' riep hij.

De generaal luisterde niet. Hij was boos op Alexander, niet alleen omdat de koning zich als een Pers gedroeg, maar ook omdat hij hem net een minderwaardig postje had opgedrongen. Clitus was aangesteld als gouverneur van Bactrië. Een achtergebleven provincie. Een nest van rebellie. Veel te min voor een belangrijke generaal. Hij hief een nieuw liedje aan, nog onvriendelijker dan het

vorige. Alexander gooide een appel naar zijn hoofd. 'Hou je bek, hond!' tierde hij.

Clitus lachte hem uit. Alexander greep naar zijn zwaard. Hij vond het niet. Zijn vrienden hadden het weggenomen, omdat ze bang waren dat er ongelukken mee zouden gebeuren.

'Wachters! Grijp die ellendeling!' brulde de koning.

De wachters aarzelden. Alexander sprong op hen toe. Hij lalde tegen de trompetter:

'Blaas het alarm!'

'Sire...' aarzelde de man.

De koning trof hem met zijn vuist midden in het aangezicht. Hij stortte zich op de wachter die het dichtst bij hem stond en rukte de speer uit zijn hand. Voor Clitus zich uit de voeten kon maken, doorboorde de koning hem. De generaal was op slag dood.

Aristoteles, de leermeester van Alexander, had ooit geschreven:

'De man die zondigt terwijl hij dronken is, moet tweemaal gestraft worden. Eenmaal voor zijn zonde. Een tweede maal omdat hij dronken was.'

Drie dagen bleef de koning in zijn kamers. Hij durfde zich aan geen mens te vertonen. Zelfs zijn trouwste volgelingen wilde hij niet zien, ook al deden die hun best om uit te leggen dat Clitus de doodstraf had verdiend. De koning was geen moordenaar, drongen ze aan. Alexander wilde niets weten van hun leugens en gevele.

'Vanaf nu zal een schaduw me achtervolgen', snikte hij.

'Die van Clitus, een vriend voor eeuwig...'

Na de rouwperiode nam hij het zwaard weer op. Plots leek alles vanzelf te gaan. De Sogdiërs werden verslagen. Alexander trouwde met de mooie Bactrische prinses Roxanne. En een nieuw complot om hem te doden mislukte.

De samenzweerders hadden elkaar gevonden omdat Alexander een oude Perzische groet had ingevoerd. Bij de Perzen moest iedereen die de koning begroette de

rechterhand naar de mond brengen en een gebaar maken alsof hij een kus opving en naar de vorst blies. De Grieken en Macedoniërs wierpen alleen kushandjes naar een god, nooit naar een mens.

Wilde Alexander als een god behandeld worden? Of was hij zo doordrongen van de Perzische mentaliteit dat hij niet begreep dat hij de goden lasterde door de kushandjesgroet?

De samenzweerdere zochten hulp bij een aantal kamerdiens. Een van de pages zou de koning in zijn slaap doden. De nacht waarop de moord moest gebeuren bracht Alexander door in gezelschap van een aantal drinkebroers. Vrolijke gezellen, die graag een glaasje lustten. Het was zeer laat toen de vorst eindelijk naar zijn tent strompelde. De page die hem om het leven moest brengen was daarom al afgelost door een andere, die de koning trouw was gebleven.

De samenzweerdere waren zo teleurgesteld dat ze over hun mislukte plan begonnen te kletsen. Allen werden ze terechtgesteld.

In het oosten lokte het avontuur. Alexander had Klein-Azië veroverd op de Perzen om het onrecht te wreken dat zij de Grieken hadden aangedaan.

Hij had Egypte, het land van Tigris en Eufraat, de Kaukasus en Perzië ingepalmd. Het Perzische vorstenhuis was voor eeuwig uitgeschakeld.

Nu stond hij aan de grenzen van een nieuwe, onbekende wereld. De oude Grieken geloofden dat Indië aan de rand van de wereld lag. Verder gaapte alleen maar leegte... Als Alexander Indië veroverde, had hij het hele oosten in handen. Daarna zou hij het westen aanpakken. Hij kon koning van de hele aarde worden.

Vijftigduizend mannen telde zijn leger. Een groot aantal van hen waren Aziaten. Talrijke beroemde bevelhebbers waren er niet meer bij. Zij waren weggezuiverd of vermoord na een of ander complot. Oude getrouwen van de koning waren in hun plaats gekomen. Het waren jeugd-vrienden zoals Hephaistion of Nearchus, die later admiraal van de Indische vloot zou worden. Anderen waren

trouwe Gezellen zoals Ptolemeus of Seleucus. Zij zouden later allebei zelf koning worden, de ene in Egypte, de andere in Perzië.

De manschappen waren goed uitgerust. Ze waren nieuwsgierig naar de landen die ze gingen veroveren en waar volgens de verhalen de vreemdste dingen te vinden waren. Mieren die goud uit de grond woelden. Mensen die achterstevoren liepen omdat hun voeten verkeerd aan hun enkels waren bevestigd. Bewoners van de hoge toppen van de Himalaya die zo gewend waren aan de ijle lucht dat ze stierven als ze afdaalden naar het dal.

De soldaten wisten ook dat in Indië horden strijdlifanten op hen wachtten, maar daar waren ze niet bang voor. Ze hadden ontdekt dat je olifanten kon doen stoppen door greppels te graven. De kolossen konden niet springen. Of je kon hen planken met spijkers voor de poten werpen, dan durfden ze ook geen stap meer te verzetten.

Alexander verdeelde zijn leger in twee delen. Eén groep stuurde hij recht naar het oosten. Zelf volgde hij een noordelijke weg, naar de heuvels en vlakten aan de voet van het hooggebergte.

Op de heuvel van Pir-Par hoopte een stam hem tegen te houden. De woeste strijders verschansten zich in een schijnbaar niet in te nemen vesting. Terwijl de rest van zijn leger de rotsburcht omsingelde, klom Alexander met dertig man langs de steile helling naar boven.

De verdedigers bekogelden hun aanvallers met dikke stenen. De koning ontsnapte als bij wonder aan de dood. Een aantal van zijn metgezellen had minder geluk. Zij werden gedood door de rotsblokken of gleden uit en stortten te pletter.

Alexander gaf bevel terug te trekken tot het donker was. Deze keer zouden ze ook touwen en klimhaken gebruiken, om meer houvast te hebben op de gladde wand. Zijn plan lukte en de vesting werd ingenomen.

Zo sleepte de oorlog zich voort van de ene schermutseling naar de andere. En als ze niet vochten, bestudeerden

koning en soldaten vol verbazing de vreemde gewoonten van de volkeren in het onbekende land.

Ze ontdekten dat maagden zonder bruidsschat als bijvrouw verkocht werden aan getrouwde mannen.

Ze waren geschokt toen ze vernamen dat weduwen op de brandstapel naast het lijk van hun overleden echtgenoot moesten sterven.

Ademloos luisterden de Macedoniërs naar de wijsheden van naakte filosofen die in de grootste onthechting op kale rotsen woonden.

En intussen maakten ze zich klaar voor de volgende grote veldslag. Zijn gidsen vertelden Alexander dat Porus, een rajah - het Indische woord voor koning - op hem wachtte aan de rivier de Jhelum.

'Porus is te sterk voor ons!' zuchtte een gids. 'Hij heeft een leger van tienduizenden ruiters, voetvolk, boogschutters, wagenmenners!'

'Hij beschikt over honderden olifanten!' riep een andere verkenner.

'Niemand kan hem aanvallen', vreesde een derde. 'Hij heeft zijn kamp opgeslagen aan de oever van de Jhelum. Het water staat hoog. Het stroomt snel. Oversteken is onmogelijk.'

Toen ze de Jhelum bereikten, zag Alexander dat de gidsen niet overdreven hadden. Een directe aanval was onmogelijk. Hij besloot een oude krijgslist te gebruiken.

Hij deed alsof hij zich klaarmaakte voor een lang verblijf. Hij liet een kamp opslaan en voerde voorraden aan. Porus moest denken dat de Macedoniër van plan was te wachten tot het water in de stroom zakte. Dat zou nog maanden duren.

Alexander wist echter dat zijn tegenstander slim was. Die zou nooit geloven dat hij zijn plannen zomaar blootgaf. Dus moest hij iets doen dat op een krijgslist leek. Hij liet elke dag kleine schijnaanvallen uitvoeren. Daarmee wekte hij de indruk dat hij een grote aanval ging inzetten.

Porus trapte in de val. Hij geloofde dat de aanvalletjes een

list waren om te verbergen dat Alexander op het droge seizoen wachtte. Hij had niet door dat ze een truc waren om de echte krijgslist te verdoezelen. De waakzaamheid van de Indiërs verslaptte.

Daar had Alexander op gerekend. Met elfduizend man voetvolk en vijfduizend ruiters sloop hij stroomopwaarts, naar een plaats waar hij de kolkende stroom kon oversteken. Gezeten op Bucephalus leidde hij zijn troepen naar de overkant. Ruiters vormden een levende dam in het wilde water. Zij beschutten het voetvolk tegen het geweld van de rivier. Het was een gevaarlijke onderneming, maar ze lukte. En Porus merkte er niets van, tot het te laat was en de Macedoniërs al een heel eind op de andere oever waren.

Voor elke soldaat van Alexander kon de Indiër vijf mannen in de strijd werpen. Olifanten stonden als levende burchten voor de troepenmacht. Zijn pijlsnelle ruiters overtroffen die van de Macedoniër in bijna alle opzichten. En toch werd Porus verslagen.

De Macedonische ruiters zegevierden omdat ze meer ervaring hadden en omdat hun aanvoerders hen verstandiger leidden. De Indische boogschutters konden hun vijanden niet raken omdat ze moesten schieten met pijlen van wel anderhalve meter lang. Ze waren zo zwaar, dat ze op de grond vielen, lang voor ze hun doel konden treffen. Zelfs de olifanten konden niet op tegen de elitetroepen die Alexander op hen afstuurde. Moedige strijders hakten met bijlen in de poten van de dieren. Terwijl vier mannen een olifant kreupel sloegen, sneden anderen met grote kromzwaarden de slurf van de reus aan stukken. In doodsangst begonnen de olifanten te fluiten, een geluid dat het geraas op het slagveld overstemde. Het was het teken dat ze de terugtocht wilden aanvatten.

Alexander leidde een groep ruiters die de strijdwagens van koning Porus aanviel. Hij versloeg zijn tegenstanders, maar een van hen slaagde erin een speer diep in de flanken van zijn rijdier te steken. Bucephalus werd zwaar gewond. Hij stierf op de oevers van de Jhelum.

Koning Porus gaf zich over. Bloedend uit vele wonden werd hij bij Alexander gebracht. De kleine Macedoniër leek een dwerg, vergeleken bij de meer dan twee meter grote Indiër.

'Ik heb je verslagen in een eerlijk gevecht. Hoe wil je dat ik je behandel?' vroeg Alexander.

'Als een koning', antwoordde Porus.

Alexander knipperde even met zijn ogen. Toen zei hij:

'Het zij zo.'

Porus moest hem als heer erkennen en schatting betalen. Hij behield echter zijn titel en de meeste van zijn voorrechten. Zijn leven lang bleef hij een trouwe bondgenoot van de Macedonische vorsten.

Alexander liet aan de oevers van de Jhelum twee steden bouwen en een praalgraf voor Bucephalus. Een van de steden noemde hij Bucephala...

Daarna trok hij verder. Hij wilde de Indus oversteken. Hij ging naar het einde van de wereld. Daarna zou hij met een vloot naar Egypte varen, want hij geloofde dat de Indus de bovenloop van de Nijl was.

En plots was het gedaan. Aan de rivier die de Indiërs Beas noemden, wilden zijn soldaten niet meer verder. Ze waren nu al acht jaar onderweg. Ze hadden twintigduizend kilometer afgelegd, de meesten van hen te voet. Ze waren moe.

De moessonregens waren losgebroken. Grote stukken land verdwenen onder water. Op de droge plekken kroelde het van slangen die ook voor het water op de vlucht waren. Het leven van de soldaten was één grote ellende.

Alexander weigerde naar hun gejammer te luisteren. Het gemor nam toe. De koning riep zijn troepen bij elkaar voor een donderpreek. Hij maakte geen indruk. Hij verdween in zijn tent en hoopte dat zijn boze stilte wél indruk zou maken. Ook dat hielp niet. Generaal Koinos, oud en wijs en trouw, probeerde hem tot andere inzichten te brengen.

'Allen willen hun ouders terugzien, als die nog leven, hun vrouwen en kinderen en hun vaderland', pleitte hij. Alexander zwichtte. Voor de eerste keer was hij verslagen, niet door de vijand, maar door zijn eigen soldaten. 'Wie durft dat een schande te noemen?' zuchtte hij.

Aan de oevers van de Indus zongen de zagen en trommelden de hamers. Duizenden mannen timmerden aan honderden schepen. Ze bouwden de vloot die hen naar huis zou brengen. In de tent van Alexander zat een Indiër die de loop van de rivier op zijn duimpje kende. De koning vroeg aan zijn tolk: 'Wat heeft hij gezegd? Vraag het hem nog eens.' De mannen praatten in hun onverstaanbare taal. 'Hij houdt vol, heer', vertaalde de tolk. 'Deze rivier mondt niet uit in de Nijl. Hij stroomt naar een grote zee.' De koning zuchtte. Hij keek snel naar iedereen die het gesprek had kunnen horen. 'Dit mag niemand weten', beval hij. 'Ik verbied jullie dit aan de troepen te melden. Begrepen?' Hephaestion knikte. 'Je hebt gelijk. Het zou de sfeer alleen maar verpesten.' De timmerlui hadden slechts twee maanden nodig om achthonderd schepen te bouwen. Snelle roeiboten voor de troepen. Ruime vrachtschepen voor de voorraden. Een deel van het leger scheepte in onder het bevel van ad-

miraal Nearchos. De rest zou over land trekken en zorgen dat de vloot elke avond een veilige haven en ruime voorraden vond. Alexander leidde de landmacht.

De volkeren rond de Indus verzetten zich tegen zijn doortocht. De Macedoniërs moesten voortdurend slag leveren, steden veroveren, vestingen bestormen. Bij een van die bestormingen werd Alexander getroffen door een pijl. Het projectiel drong door zijn harnas en bleef in een van zijn longen steken. Zijn leven was in gevaar.

Een dokter verwijderde de pijl en slaagde erin het bloed te stelpen. Alexander liet zich naar zijn schip dragen. Hij nam plaats op een bed op de voorplecht, zodat de soldaten konden zien dat hij nog leefde en het bevel voerde.

Zo bereikten ze de Indische Oceaan, waar hen een nieuwe verrassing wachtte. Schepen die afmeerden vlakbij de oever, bleken enkele uren later op droge grond te liggen. Voor de eerste keer in hun leven maakten de Macedoniërs en Grieken kennis met eb en vloed... In hun Middellandse Zee hadden ze zoiets nog nooit meegemaakt.

De reis naar huis werd een helletocht. Het landleger strompelde door een onherbergzame woestijn. Duizenden mannen kwamen om van dorst en ontbering. De vloot werd opgehouden en vond de beloofde aanlegplaatsen en voorraden niet. De barre kusten waren zo goed als onbewoond. Hier en daar vonden de zeelui drinkbaar water. Voedsel was er niet, tenzij wat magere schapen die gevoed werden met vis. Vol afschuw stelden de zeelui vast dat hun melk een vissmaakje had. Pas aan de monding van de Perzische Golf, bij Hormoez, konden de zeelui weer degelijk voedsel kopen.

Alexanders leger bevond zich op dat ogenblik ver in het binnenland. Eindelijk bereikten de mannen het einde van de woestijn. Niemand had verwacht dat ze het er levend van af zouden brengen.

Vanuit vele plaatsen in het Perzische rijk kwamen de plaatselijke bestuurders hem tegemoet met voedsel en drank. De wijn stroomde rijkelijk.

Niet alle gouverneurs waren gelukkig toen hun koning uit de woestijn opdook. Zij hadden Alexanders afwezigheid gebruikt om zich te verrijken, eigen munten te slaan en nog veel meer. De koning reageerde bikkelaar. Allen die zijn bevelen in de wind hadden geslagen, werden gedood.

Het was februari 324. Alexander bevond zich in Soesa. Hij wist dat hij zich op een keerpunt in zijn leven bevond.

Admiraal Nearchos en zijn schippers vertelden hem over de zeeweg rond Arabië. Daar lag een fortuin voor het rapen, want langs die route werden kruiden en specerijen aangevoerd die uit nog verdere landen kwamen. Dat fortuin wilde hij in handen krijgen.

Dichterbij huis had hij andere problemen. Zijn zegetocht was begonnen vanuit de Griekse wereld. Macedoniërs en Grieken hadden onder zijn bevel de machtigste legers van de wereld overwonnen. Zij verwachtten dan ook dat zij in het nieuwe rijk de beste postjes zouden krijgen.

Alexander zag het anders. De grootste rijkdommen kwamen uit het Tweestromenland en Perzië. Dat moest zo blijven, want hij had die schatten nodig om nieuwe veroveringen te betalen.

Hij besloot een echte oosterse koning te worden. Hij verloor de goden van het oosten. Hij kleepte en gedroeg zich als een Perzische vorst. Grieken en Macedoniërs verdwenen morrend naar de achtergrond.

Om de twee delen van zijn rijk te verzoenen, hield hij een reusachtig trouwfeest. Niet in Griekse stijl, maar volgens de gebruiken van de Perzen. Hij huwde met twee oosterse prinsessen tegelijk. Een van hen was de dochter van zijn vroegere tegenstander Darius. Ook zijn generaals liet hij met prinsessen uit het oosten trouwen en twintigduizend soldaten kregen Perzische bruiden.

Het was het indrukwekkendste feest dat het Macedonische leger ooit had meegemaakt. De soldaten en hun families vergaapten zich aan de purperen feesttenten, aan

tafels die doorbogen onder het gewicht van spijs en drank en vooral aan Alexanders troon met gouden poten.

Het uitbundige feestgejoel was nog niet verstomd, toen de koning zijn Macedoniërs opnieuw verbaasde. Minder prettig, deze keer. Alexander bevolkte zijn lijfwacht met Perzen. Hij wierf dertigduizend jonge Bactriërs aan voor zijn leger. En bijna tezelfdertijd meldde hij zijn Macedonische oud-strijders dat ze bedankt werden voor hun diensten. Ze mochten naar huis.

De soldaten protesteerden. Alexander sprak hen toe, maar het protest verstomde niet. De koning probeerde het nog eens met zijn oude spelletje. Hij ging in zijn tent zitten mokken. Hij dreigde dat hij de Perzen nog meer gunsten zou schenken als de Macedoniërs hun protest niet staakten. Hij hield het spel vol tot enkele getrouwen hem om verzoening kwamen smeken.

Prompt verbeterde zijn humeur. Hij vergastte zijn soldaten op een banket. Hij bracht offers aan de goden. En hij riep de manschappen toe dat ze allen samen, Grieken en Perzen, in de toekomst eendrachtig zouden strijden:

'Jullie zijn mijn familie', zei hij.

Tienduizenden soldaten juichten hem toe. Wie kon weerstand bieden aan Alexander de Grote?

De getrouwen van het eerste uur genoten van de avondkoelte in het paleis van Soesa. Zij hadden gevochten tegen alle volkeren in het oosten. Zij hadden gefeest na overwinningen. Zij hadden honger en dorst geleden in de woestijnen. Zij hadden gebeefd voor gifslangen en wilde olifanten.

Nu luisterden ze naar hun leider, die zijn plannen voor de naaste toekomst ontvouwde. Alexander wilde het Arabische schiereiland inlijven.

Te land waren zijn legers oppermachtig. Nu was het tijd om de zee te veroveren. In Fenicië liet hij schepen bouwen voor een nieuwe vloot. De vaartuigen werden in de havens van Klein-Azië weer gedemonteerd. De stukken gingen op de rug van paktieren door de woestijn naar de Eufraat. In een nieuwe haven, vlakbij zijn hoofdstad Babylon, werden ze weer in elkaar gezet. In juni 323 moest alles klaar zijn.

Intussen tastten zeevaarders in zijn opdracht de kusten van het Arabische schiereiland af om het te veroveren gebied in kaart te brengen. Twee kapiteins waren al doods-

bang teruggekeerd zonder dat ze iets ontdekt hadden. Zij vreesden dat hun schepen over de rand van de wereld zouden zeilen en in het eindeloze niets storten.

'Lafaards!' brulde Alexander.

Een derde kapitein was zopas uitgevaren. De koning begon zijn geduld te verliezen. Hij wist dat een vloot van koning Darius jaren geleden van Egypte naar de monding van de Eufraat en de Tigris was gevaren. Helemaal rond Arabië. Waarom vonden de Grieken die route niet?

De wijn stroomde rijkelijk. Dik, donker, bijna zwart, geperst uit Perzische druiven die zoveel zoeter smaakten dan de Griekse. Alexander dronk minder dan vroeger. De pijlwonde in zijn longen bezorgde hem nog altijd last.

De pijn belette hem echter niet door zijn rijk te galopperen. Van Soesa naar Babylon, waar hij orde op zaken moest stellen bij de belastingen. Een snelle vergadering met de admirals die zijn nieuwe vloot zouden aanvoeren. Hoe ver stond het met de verkenning van Tigris en Eufraat? Nauwelijks had hij een antwoord, of hij ging weer op weg, honderden kilometers naar het noorden, waar zijn dierbaarste vriend Hephaestion stierf. Het hele rijk wist meteen hoe groot het verdriet van de koning was.

Alexander had echter geen tijd om te treuren. Hij zat weer in het zadel om strafexpedities te leiden tegen opstandige volkeren in Azië. Hij maakte zich ook zorgen om het nieuws uit Europa, want in Athene leek het vuur van een opstand te smeulen.

De dagen vlogen voorbij. Alexander zeilde met Nearchos de Eufraat af, op zoek naar een geschikte plek voor een grote oorlogs- en handelshaven. In Babylon liet hij bakstenen uit de grote stadsmuren breken om een grafmonument voor Hephaestion te bouwen. De tijd vloog, er was nog zoveel te doen.

Een maand voor de grote vloot naar Arabië zou afvaren, werd Alexander ziek. Sommigen beweerden dat hij koorts kreeg omdat hij slechte wijn had gedronken, anderen dat hij een bad had genomen in een te koude rivier.

De koorts week niet. De beste artsen probeerden hun middeltjes op hem uit. Vruchteloos.

Op 13 juni 323 stierf Alexander in zijn paleis in Babylon.

Terwijl zijn generaals ruzie maakten over wie zijn opvolger zou worden, werd zijn lichaam gebalsemd. Een reusachtige praalwagen, getrokken door vierenzestig muil-dieren, moest het stoffelijk overschot naar Aigai in Macedonië vervoeren. De grootste vorst aller tijden zou in zijn geboorteland rusten in een mausoleum, groter en rijker dan welk grafmonument ook.

Hij kwam er nooit aan. Alexanders vriend Ptolemeus leidde de wagen af naar Egypte, waar hij intussen koning was geworden. Hij wilde zijn heer begraven in het land van de Nijl, nabij de praalgraven van de farao's.

In elf jaar had Alexander de Grote een wereldrijk veroverd. Na zijn dood viel het in een paar jaar uit elkaar, weggeblazen als zand in de woestijnwind.

Zelfs zijn stoffelijk overschot werd vergeten. Niemand weet waar hij begraven ligt.

Alleen zijn roem is onsterfelijk gebleven.

| *Chronologie*

Jaartallen: voor Christus

356 *22 juli*, geboorte van Alexander.

336 Philippus II vermoord, Alexander wordt koning.

335 Alexander slaat opstanden neer in het noorden van zijn rijk en verwoest Thebe.

334 Alexander steekt de Dardanellen over en verslaat een Perzisch leger aan de Granicus.

333 Klein-Azië veroverd; Alexander hakt de gordiaanse knoop door; koning Darius verslagen in Issus.

332 Alexander verovert versterkte kuststeden en Egypte.

331 *1 oktober*, Alexander verslaat Darius in Gaugamela; hij neemt Babylon, Soesa en Persepolis in.

- 330 Alexander achtervolgt Darius; Perzische koning vermoord; Alexander wordt koning van Perzië.
- 329 Alexander trekt over de bergen van Hindu-Kush en verovert Bactrië.
- 328 Alexander brengt het noorden tot rust; moord op Clitus; huwelijk met prinses Roxanne.
- 327 Alexander verovert het noorden van de Indusvallei.
- 326 Soldaten weigeren nog verder te gaan, Alexander besluit terug te keren.
- 325 Veroveringstocht door de Indusvallei; vloot en leger beginnen aan reis naar huis.
- 324 Massahuwelijk in Soesa; Alexander maakt plannen voor de verovering van Arabië; zijn beste vriend Hephaistion sterft.
- 323 *13 juni*, Alexander sterft in Babylon aan 'koorts', waarschijnlijk malaria.

